

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ/KOMBINOVANÉ

STUDIUM

2016-2017

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Nikola Marečková

Násilí páchané na dětech

Praha 2017

Vedoucí bakalářské práce: Doc. PhDr. Havlík Radomír CSc.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR/COMBINED STUDIES

2016-2017

BACHELOR THESIS

Nikola Marečková

Violence against children

Prague 2017

The Bachelor Thesis Work Supervisor: Doc. PhDr. Havlík Radomír CSc.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 7.3.2017

Nikola Marečková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce Doc. PhDr. Radomíru Havlíkovi CSc. za vedení práce. Za veškeré rady, připomínky a za čas, který mi věnoval. Také za trpělivost k zrealizování mé práce. Dále bych chtěla poděkovat konverzačním partnerům, za informace, které mi poskytli.

Anotace

Bakalářská práce se v teoretické části věnuje základním pojmům, které se stahují k danému tématu, a to násilí páchané na dětech. Dále se zaměřuje na rodinu a jeho dítě, kde popisuje rodičovství, komunikaci v rodině, výchovu dětí, jednání rodičů během rozvodu a sleduje důsledky působící na dítě. Poslední část teorie je směřována na pomoc a řešení daného problému. Praktická část, ve které je použit kvalitativní výzkum metodou rozhovoru odpovídá na otázku: Jak se pracovníci v dané problematice vzdělávají, kde hledají pomoc a řešení a jak se ohrožené děti z pohledu pracovníků integrují do společnosti.

Klíčová slova

Násilí, oběť, týrání a zneužívání, šikana, agrese, kyberšikana, rodina, rodičovství, výchova dětí, komunikace v rodině, rozvod rodičů, organizace.

Annotation

Bachelor thesis in theoretical part deals with basic concepts, which are downloaded to the main topic violence against children. This thesis is also focused on the family and the child, describing parenting, communication in the family, raising children, their parents during divorce negotiations and monitors the consequences of acting on the child. The last part is aimed to help and solve the problem. In the practical part, there is used qualitative research method interview, answering the question: How are workers educated in this issue, where they are looking for help and solutions and how are vulnerable children from the perspective of workers integrate into society.

Keywords

Violence, victim, torture and abuse, bullying, aggression, cyberbullying, family, parenting, children raising, family communication, parental divorce, organization.

OBSAH

ÚVOD.....	10
TEORETICKÁ ČÁST.....	12
1. VYMEZENÍ POJMŮ	12
1.1. OBĚŤ	12
1.2. VIKTIMIZACE	12
1.3. NÁSILÍ	14
1. 4. TÝRÁNÍ A ZNEUŽÍVÁNÍ	15
1.4.1. Fyzické / tělesné týrání	15
1.4.2. Psychické týrání.....	16
1.4.3. Sexuální zneužívání.....	16
1. 5. SYNDROM CAN	17
1. 6. AGRESE.....	19
1.6.1. Hněv a zlost.....	20
1. 7. ŠIKANA	22
1. 8. KYBERŠIKANA.....	23
1. 9. KOMERČNÍ SEXUÁLNÍ ZNEUŽÍVÁNÍ DĚTÍ.....	26
1.9.1 Dětská prostituce	26
1.9.2 Dětská pornografie	26
1.9.3 Obchodování s dětmi	27
1. 10. SOCIÁLNÍ DEVIACE	27
2. RODINA	29
2. 1. ROLE RODINY	29
2.1.1 Pojem rodina.....	29
2.1.2 Funkce rodiny	29

2.1.3. <i>Teorie rodinného životního cyklu</i>	30
2.2. ZÁKON O RODINĚ	31
2. 3. KOMUNIKACE RODINY	32
2.3.1. <i>Méně mluvejte, více naslouchejte</i>	32
2. 4. RODIČOVSTVÍ	33
2.4.1 <i>Poruchy rodičovství</i>	33
2. 5. VÝCHOVA DÍTĚTE	33
2. 6. RODINA A DOMÁCÍ NÁSILÍ.....	34
2. 7. ROZVOD RODIČŮ	35
3. POMOC A ŘEŠENÍ	37
3.1. PSYCHOTERAPIE DĚTÍ.....	37
3.2. PRÁCE ŠKOLNÍHO PSYCHOLOGA	37
3.2.1 <i>Práce školního psychologa s rodinou</i>	38
3.3. SLUŽBY PRO DĚTI A RODINY	38
3.3.1 <i>Práce s dítětem ohroženým domácím násilím</i>	38
3.4. MOŽNOSTI INTERVENCE.....	39
3.4.1. <i>Dětské krizové centrum</i>	39
3.4.2. <i>Linky důvěry</i>	39
3.4.3. <i>Fond ohrožených dětí</i>	39
3.4.4. <i>Pedagogicko-psychologické poradny</i>	40
3.4.5. <i>Střediska výchovné péče pro děti a mládež</i>	40
3.4.6. <i>Diagnostické ústavy</i>	40
3.4.7. <i>Rodinné centrum DPK</i>	40
3.4.8. <i>Centrum pro rodinu a dítě</i>	40
3.4.9. <i>Rodinné poradenství</i>	40
3.4.10. <i>Bílý kruh bezpečí</i>	41

3.4.11. Azylová zařízení	41
3.4.12. Asociace náhradní výchovy	41
PRAKTICKÁ ČÁST	42
4. METODOLOGIE	42
4.1. VYMEZENÍ CÍLE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	42
4.2. VOLBA METODOLOGIE.....	43
4.3. TECHNIKA SBĚRU DAT	43
4.4. KONCEPTUALIZACE	44
4.1. Grafické znázornění konceptualizace	44
4.4.2. Popis konceptuální struktury	46
4.5. VÝBĚR POPULACE A VZORKU.....	47
4.6. MÍSTNÍ A ČASOVÝ RÁMEC	48
4.7. ETIKA VÝZKUMU	48
4.8. CHARAKTERISTIKA KONVERZAČNÍCH PARTNERŮ	49
4.9. PŘEPISY ROZHOVORŮ	51
5. ANALÝZA A INTERPRETACE DAT.....	52
5.1. VZDĚLÁVÁNÍ PRACOVNÍKŮ	52
5.2. POMOC A ŘEŠENÍ PROBLÉMU.....	54
5.3. DÍTĚ A RODINA.....	57
5.4. INTEGRACE DÍTĚTE.....	58
5.5. TÝRÁNÍ A ZNEUŽÍVÁNÍ DÍTĚTE	60
ZÁVĚR	62
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	64
SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ	68
SEZNAM PŘÍLOH.....	69

ÚVOD

„Děti se mají vychovávat tak, aby se později nevlekly smutně životem a aby nenechaly všechny poklady a krásy světa shnít jen proto, že by k nim nenalezly klíč.

-Antonie de Saint-Exupéry

Autorka si pro bakalářskou práci vybrala téma „**Násilí páchané na dětech.**“ Výběr tématu má poukázat na problém, který je aktuální a čím dál tím častější ve společnosti. Zvolené téma bylo ovlivněné i studiem, který autorka studuje již osmým rokem a chtěla se o cílové skupině dozvědět detailnější informace než ty, které získala během školních let v sociální oblasti.

Pro dítě je rodina a dobře fungující rodinné vztahy velmi důležité. Tvoří pro dítě základ života a poskytuje mu zdroj podpory, pomoci a určité rodinné zázemí. Děti v rodině přijímají zvyky a tradice, které se v rodině vyskytují a z toho důvodu je velmi důležitá výchova a komunikace všech členů rodiny. Pokud bude dítě správně vychováno fungující rodinou a vedeno k správnému životnímu stylu je mnohem vyšší pravděpodobnost, že osobnost dítěte, bude silnější a bude mít správný postoj k životu.

V dnešní hektické době rodiny na svoje děti nemají tolik prostoru a tráví hodně času v práci. I doba se změnila. Ty doby, kdy děti sledovali pohádky, četli si knížky a chodili s kamarády ven je hodně omezena. Děti žijí ve světě počítačů, videoher a sledování televize. Všechny tyto činitele na něj působí a ovlivňují jejich vnímání a postoje k životu. Vyskytují se různé formy kyberšikany a z nedbalé výchovy rodičů dochází k šikaně i týrání dětí.

Děti vyžadují pozornost a pocit toho, že někam patří. Pokud se jim nedostává dostatek podpory a lásky stávají se zranitelnějšími, nedokáží projevovat emoce a své názory. Stávají se oběťmi starších a zdatnějších spolužáků a bojí se o problém svěřit. Mnohdy se problém vyskytuje v rodině a dítě je zanedbané ba dokonce týrané svým rodičem, který

si kompenzuje své nedostatky a slabost vůči dítěti. Je to to nejhorší, čeho se může rodič na dítěti dopustit.

Cíl práce zní: „Popsat problematiku násilí na dětech a práce pomáhajících profesí. Zhodnotit stávající metody a metodiky pomoci ohroženým dětem.“

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části a na to část teoretickou a část praktickou. Teoretická část je rozdělena na tři hlavní kapitoly. Vymezení základních pojmů, dítě a rodina, pomoc a řešení problému. V každé kapitole jsou důležité podkapitoly, které se vztahují k určitému problému.

Výzkumná otázka zní: „Jak se pracovníci v dané problematice vzdělávají, kde hledají pomoc a řešení a jak se ohrožené děti z pohledu pracovníků integrují do společnosti?“

Pro praktickou část, byl zvolen kvalitativní výzkum metodou rozhovoru. Lze se domnívat, že právě kvalitativní výzkum umožňuje mnohem více informací a proniknutí přímo do problému s lidmi, kteří se s danou problematikou potkávají často a jsou to právě oni, kteří dokáží předat zkušenosti a cenné informace o problematice a poskytnout pomoc dítěti a celé jeho rodině. Praktická část je rozdělena na dvě kapitoly, na metodologii a analýzu. Na konci praktické části je shrnuta celková analýza a závěr, ke kterému autorka dospěla.

Bakalářská práce je určena každému, kdo by se chtěl o daném tématu dozvědět více informací. Odpovědi ve výzkumu jsou zjišťovány od odborníků z jejich praxe a zkušeností, které během své práce s cílovou skupinou získali. Popisují rady a doporučení čemu se věnovat, a naopak čemu se vyvarovat. Jsou zde popsány i jejich zkušenosti s problematikou. Výsledky, které byly během práce zjištěny mohou pomoci veřejnosti i pracovníkům při řešení problému.

TEORETICKÁ ČÁST

1. VYMEZENÍ POJMŮ

1.1. OBĚŤ

Dělí se na oběti přímé neboli primární, dále nepřímé tedy sekundární. Přímá oběť je taková osoba, o které se v trestním řádu mluví jako o poškozeném člověku. Nepřímá, sekundární oběť jsou blízké osoby poškozeného (Čírtková, 2007).

Oběť může být osoba nebo také organizace, která je přestupkem ohrožena ba dokonce zničena. Dále obětí může být také fyzická osoba, která trestným činem utrpěla škodu na zdraví, majetku, životě nebo i jiných práv, které má (Sochůrek, 2003).

1.2. VIKTIMIZACE

Jedná se o proces zraňování a poškozování osoby. S pojmem viktimizace velmi souvisí pojem viktimnost. Znamená to, že se člověk stane obětí trestného činu. S trestnou činností, se může setkat každý z nás. Ať už se jedná o nějakou krádež nebo ublížení na zdraví, jsou zde osoby, u kterých je mnohem vyšší šance, že se stanou oběťmi. Bývá to z velké části dáno jejich stylem života, zaměstnáním, ale také i sociálním prostředím, ve kterém se vyskytují (Čírtková, 2007).

V systému viktimizace se podílí:

- Chování pachatele
- Chování oběti
- Reakce sociálního okolí
- Způsob přijetí role oběti

„Čírtková rozlišuje dvě fáze viktimizace“ (Čírtková, 2007 : 12):

A) PRIMÁRNÍ VIKTIMIZACE

- je spojena s trestným činem tím způsobem, jak pachatel trestného činu jedná. Tomuhle typu fáze nelze zabránit.
- *Vyskytují se zde základní rány*
 - a. Újma fyzická = jedná se o lehká zranění, ale může dojít k těžkému ublížení jedince či dokonce ke smrti jedince.
 - b. Újma finanční = může se jednat o ztrátu na majetku, dále o ztracený zisk nebo náklady vynaložené na léčení.
 - c. Újma emocionální = velmi obtížně se emocionální újma odstraňuje, bývá velmi ničivá pro člověka, protože se odehrává v prožívání člověka.
- Oběti obvykle mají strach z pachatele a z opakování viktimizace. Oběti nevěří okolí, mají strach dělat to, co by dělali za běžných okolností a přestávají vykonávat své návyky z dřívějších.

B) SEKUNDÁRNÍ VIKTIMIZACE

- je druhotné zraňování oběti a nucení oběti prožívat stejný zážitek znova. Bývá na žádost ze strany orgánů, institucí, blízkých osob, nebo také médií. Této fázi lze zabránit, ale záleží na obou stranách, aby byla mezi nimi vhodná komunikace. Hlavně je důležité pomoc člověku, aby se s traumatizujícím zážitkem vyrovnal.
- *Sekundární viktimizace a její příčiny*
 - a. Příčina strukturální = oběť se musí znovu setkat s pachatelem kvůli soudnímu řízení.
 - b. Příčina sociálně psychologická = oběť je odsuzována za to, že si za to může sama. Ale i za to, že se na páchaní trestného činu velkou mírou podílela.

- *Mezi nejdůležitější potřeby patří:*
 - a. Potřeba důvěry = Oběť má povinnost podat informace o trestném činu a musí je chápat a také je akceptovat. Obvykle čeká, že za její svědectví bude pochválena, ale ve skutečnosti je zahlcena dalšími doplňujícími otázkami. Jakmile jsou oběti pokládány detailní otázky, tak je vnímá jako to, že je zpochybňují a z toho vzniká pocit nespravedlnosti.
 - b. Pocit nedůstojnosti = Oběti často mají pocit poníženosti. Může to být důsledek toho, že s nimi byl bezohledně realizován výslech. Také zvýšený pocit ponížení, může mít za následek nevhodná reakce blízkých v první řadě dotazy, které jsou směřovány na soukromí oběti.
 - c. Potřeba bezpečí = Oběti mají obrovský strach z toho, že se viktimizace bude znova opakovat, proto trpí zvýšeným pocitem bezpečí. Pokud vstupujeme do kontaktu s obětí, měli bychom myslet na jejich zvýšenou potřebu bezpečí, protože vše co jen trochu připomíná trestný čin, u nich vyvolává obrovský strach a obavy.

1.3. NÁSILÍ

„Lidé mají potřebu nenávidět a ničit.“

- Albert Einstein

Stále prožíváme špatný pocit, když čteme, slyšíme, nebo dokonce se na našem těle někdo dopustí násilí. Poté si dovedeme představit, jak moc lidé dokáží být krutí a bezcitní. Velkému množství obyvatel přijde nepředstavitelné, že lidé zvládnout mučit ostatní, aby nad nimi získali moc, nebo dokonce potěší z toho, co páchají (Erb, 2000).

Pokud je pácháno násilí na dětech jedná se o porušení základních práv, které dítě má. Je to neospravedlnitelný a neomluvitelný čin, kterého se osoba může dopustit. Osoba dítěti vezme jeho dětství a je zodpovědná za celoživotní trauma, které si dítě nese a je nuceno s ním žít. Obvykle se to dítěti víceméně podaří, ale často se to na dítěti podepíše v podobě jeho chování a jednání (Vaničková, 2009).

„Světová zdravotnická organizace rozlišuje vedle interpersonálního násilí také násilí zaměřené vůči sobě samému (sebevražedné chování a záměrné sebepoškození) a organizované násilí (občanské války, válečné konflikty atd.)“ (Vaničková 2009 : 7).

1. 4. TÝRÁNÍ A ZNEUŽÍVÁNÍ

Děti, kteří jsou v období dospívání jsou neustále ujišťováni faktem, že by měli dospělým a příbuzným lidem důvěřovat. Často se jim tvrdí, že jejich rodiče vědí všechno nejlépe a že pouze na svoji rodinu se mohou kdykoliv spolehnout. Velké množství populace je na své rodině závislá, jelikož jim poskytuje jídlo, bydlení, ale také podporu, rady a pomoc v těžkých chvílích. Lidé, kteří zaujímají pozici autority vůči dětem, by jim měli pomáhat, aby se správně učili rozvíjet svoji individuální osobnost, a pomáhat jim s vývojem potřebných dovedností pro důstojný život (Mufsonová, 1996).

Jenže, co když dospělí své úkoly neplní, neposkytnou potřebnou pomoc a podporu dospívajícímu dítěti, který ji opravdu potřebuje. Jak se zachovat, když otcova nadměrná kázeň k dítěti vyvrcholí až k bití a matčina kritika jsou pouhé urážky na dítě. Pokud rodinný příbuzný dotlačí dospívající dívku k sexuálnímu styku a pak ji odsoudí, za to, že to byla právě ona, která ho svedla. Tohle chování v sobě nese podstatu týrání a zneužívání.

Obvykle k týrání a zneužívání dochází, když osoba, která je v postoji autority zneužije moc, kterou má nad dítětem k tomu, aby získala nějaké výhody (Mufsonová, 1996).

1.4.1. Fyzické / tělesné týrání

Mohou to být popáleniny různého stupně, dále poranění, které má nevysvětlitelný původ hlavně takové poranění, které se velmi často opakuje. Dítě nedokáže o poraněních hovořit a poranění bývá často způsobeno důsledkem trestů, dítě má strach mít kontakt se svým rodičem. Dále se mohou objevovat pohmožděniny, které jsou následkem štipání, kousání nebo bití. Dítě nechce odhalovat své nohy, ruce, jelikož ví, co pod oblečením skrývá. Často má oběť sklony k sebetrýznění to znamená, dítě si vytrhává své vlasy, tlouče hlavou o zeď a podobně. Také se velmi často projevuje agresivita vůči svému okolí (Elliottová, 1997).

Některé jednání, která jsou k dítěti směřována můžou být ukládány jako trest, jiné zase mohou být následkem velkého rozčilení rodiče, rodič se tak chová z důvodu braní drogy nebo pití alkoholu. Tohle, ale není omluva. Bez ohledu na to čím jsme rodiče vyprovokovali bez ohledu na to, v jakém rozpoložení je rodič, bývá takové chování

charakterizováno jako týrání. Pokud dítě vyrůstá v takové rodině je pro něj velmi složité si uvědomit, že takové chování je špatné a velmi často si myslí, že rodiče pro své jednání mají ten správný důvod (Mufsonová, 1996).

Následky fyzického týrání

Dítě prožívá zvýšenou úzkost a strach, velice používá nejrůznější obranné reakce, často utíká z domova, chodí za školu, konzumuje alkohol, cigarety, drogy, chová se agresivně a má časté výbuchy hněvu, špatně komunikuje s ostatními lidmi (Vaníčková, 2009).

1.4.2. Psychické týrání

Chování, který má velmi negativní dopad na vývoj dítěte na jeho chování, osobnost, sebehodnocení a může mít i negativní dopad na rozvoj mezilidských vztahů.

Dítě zažívá časté nadávky, ponižování, je terčem posměchu. Agresor se snaží schválně vyvolávat strach u dítěte. Je používáno citové vydírání, dítě je často odmítáno. Dítě bývá stále dokola srovnáváno s úspěšnějším sourozencem. Na dítě jsou kladeny nereálné požadavky ať už ve škole nebo ve sportu. Dítě je psychicky týrané v situaci před rozvodem, při rozvodu i dále po rozvodu, jelikož je vystaveno dlouhodobé situaci, která vznikla rozvodem (Fischer, 2008).

Následky psychického týrání

Dítě bývá obvykle plačtivé, agresivní a vzteklé. Projevuje se u něj zvýšená úzkost, apatie, citlivost, smutek. Má velmi snížené sebevědomí, je nerozhodné, podceňuje se. Neumí se často prosadit, říct své přání, požadavky a mít vlastní názor. Často lže, a projevuje se u něj bolest hlavy, svalů, břicha, různé ekzémy (Vaníčková, 2009).

1.4.3. Sexuální zneužívání

Definice dle Fischera: „*Každé nepatřičné vystavení dítěte sexuálnímu kontaktu či chování, které vede především k uspokojování sexuálních potřeb uživatele.*“ (Fischer, 2008:190).

Sexuální zneužívání má výrazně špatný dopad na pozdější vývoj dítěte. Zneužívatelem může být úplně kdokoliv, bohužel velmi často to bývá právě osoba, kterou dítě velmi dobře zná (Fischer, 2008).

Formy sexuálního zneužívání:

a. zneužívání bezkontaktní

- Obvykle to zahrnuje masturbaci, pozorování nahého dítěte, za účelem vzrušení a uspokojení pro svůj vlastní dobrý pocit, nucení dítěte, aby sledovalo pornografické filmy a přinucení dítěte sledovat sexuální styk.

b. zneužívání s kontaktem

- Osahávání dítěte na intimních místech, mazlení se s poprsím a genitáliemi dítěte, donucení dítěte, nějak manipulovat s pohlavními orgány, orální a anální sex, samotný sexuální styk, patří jsem si znásilnění dítěte.

c. komerční zneužívání

- Donucení dítěte k prostituci nebo pornografii (Fischer, 2008).

Následky sexuálního zneužívání

Dítě mívá prudké změny v chování, projevu se u něj agresivní jednání, má noční můry, nutkavá a nadměrná masturbace u dítěte. Nadměrné rozrušení, má potíže s odloučením, uplatňuje zvláštní sexuální praktiky (Vaníčková, 2009).

1. 5. SYNDROM CAN

Neboli syndrom týraného, zanedbávaného a zneužívaného dítěte. Zkratka CAN v angličtině *Child Abuse and Neglect*. Jedná se o úmysl dítěti ublížit, nejčastěji ublížení způsobuje rodina dítěte. Může mít různé podoby ublížení a také různé dopady na život dítěte. Může jít o nepříznivý zdravotní stav, psychická traumata a podobně. Velmi může ovlivnit integraci dítěte do společnosti, do běžného života a v tom nejhorším případě může zavinit smrt dítěte (Dunovský a kol., 1995).

Zanedbávání

Bývá definováno jako: „*nedostatek péče, který způsobuje vážnou újmu vývoji dítěte anebo dítě ohrožuje.*“ (Vaníčková, 2009:15).

Může se jednat o zanedbávání tělesné, citové, ale také zanedbání výchovy a vzdělání dítěte. Vždy jde o to, že nejsou naplňovány základní potřeby dítěte (Vaníčková, 2009).

Tělesné potřeby dítěte

- Dítě potřebuje pro svůj rozvoj čisté ovzduší hlavně dostatečné jídlo a teplo, dostatečné množství času a také adekvátní bydlení. Potřebuje být chráněno před různými nemocemi a úrazy.

Psychické potřeby dítěte

- Potřebuje prostor pro učení, citovou a sociální vazbu s blízkými, znát svou identitu, a mít naplňující budoucnost.

Sociální potřeby dítěte

- Mít dovednosti, znát pravidla chování v sociální komunikaci, pocit někam patřit, pocit jistoty a mít podporu v nejbližších, zvládat správně stres.

Emocionální potřeby dítěte

- Znat schopnost empatie, porozumět nonverbální komunikaci, pozitivní výchova pro dítě (Vaníčková, 2009).

Příčiny syndromu CAN

Hlavní příčinou je nezvládnutí agrese namířená na dítě. Dospělí má pocit nadřazenosti. Hlavní faktory jsou samozřejmě socioekonomické faktory v prostředí. Může to být chudoba, nezaměstnanost a podobně.

Jsou zde tři rizikový činitelé, kteří se dají kombinovat.

A) Rizikový dospělý

- Jsou to ti, co se zvláště chovají a mají zvláštní povahu a určité zvláštní sklony. Jedná se o duševně nemocné jedince, jedince duševně nevyspělé, zaostalce či jinak postižené osoby. Také to bývají alkoholici, mladí a nezralí rodiče, kteří nejsou připraveni být rodiči (Matějček, 1995).

B) Rizikový děti

- Jedná se o děti, kteří se chovají zvláště a mají neobvyklé sklony a povahu. To, jak se dítě chová, není představa jeho rodičů. Potom u dospělé osoby dochází ke zklamání, které se snaží zvládnout obrannými mechanismy. Patří jsem i děti, kteří jsou deprivováni z přechodu do adopce nebo jiné náhradní rodinné formy (Matějček, 1995).

C) Rizikové situace

- Spadají do téhle kategorie, jak rizikový dospělý, tak rizikové děti, kteří takové situace vytvářejí. Bývá to hlavně náhradní rodinná péče, neúplné rodiny, či rodiny v rozvodu. Situace, které vznikly, určitými rodinnými ztrátami. Jedná se o úmrtí, invalidita, dlouhodobé onemocnění a složité zaměstnání (Matějček, 1995).

Důsledky syndromu CAN

Dítě má strach z konkrétních dospělých lidí, má různé obranné reakce. Je buď pasivní, nebo naopak agresivní. Stydí se za modřiny, které má, mývá strach ze svého domova často z něj utíká, má často noční můry a špatný spánek (Halfarová, 1998).

1. 6. AGRESE

Definice agrese dle Svobody: „Agrese je především projev. Projev vitální síly. A vitální je každý organismus, jinak by ztratil možnost své existence. Obecně tedy lze říci, že vitální, a tudíž potenciálně agresivní, je každý lidský jedinec, stejně jako každý jiný živý tvor.“ (Svoboda, 2014:39).

Agresivita má velký vliv na vývoj dítěte. Ve výchově dítěte je velmi důležité agresivitu neodstranit úplně, ale pouze ji zmírnit, aby dítě pozitivně dosáhlo správných cílů jak pro sebe, tak i pro ostatní.

Rodiče se často snaží naslouchat svým dětem a plnit jejich přání a také uspokojovat jejich potřeby. Není, ale správné plnit všechna přání dítěte. Jelikož si pak zvykne na to, že se mu všechno plní a reaguje agresivně, když ostatní lidé nereagují tak, jak jeho rodiče. (Antier, 2004).

1.6.1. Hněv a zlost

„Každý pátý člověk má problémy se zvládáním hněvu a zlosti.“

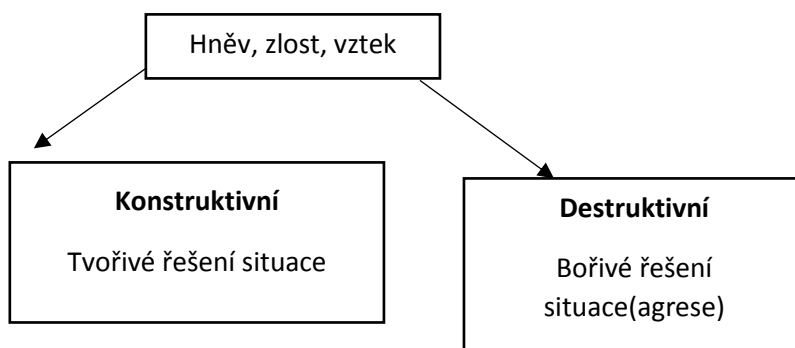
- Charles Spielberger

Jedná se o emoci a způsob určitého chování. Slovo láska vyvolá u většiny lidí šťastné pocity a emoce. Naopak slovo hněv vyvolá negativní pocity a postoj.

A) Emoce

B) Jednání

Krizové situace

Obr. 1 Krizová situace

Zdroj: Jaro Křivohlavý

Je velmi důležité umět od sebe odlišit emoce a jednání, pokud máme zlost, vztek nebo hněv. Ne vždy to musí mít negativní dopad (Křivohlavý, 2004).

Příčiny agrese u dětí a mládeže

Některé individuum má zvýšenou potřebu páchat agresi a tím zastrašovat ostatní, a tak si zvyšovat svoje místo v kolektivu ve třídě, ale i na celé škole.

Příčiny mohou být:

- Nepozornost ve výchově

Ve výchově by měli být jasně stanovená pravidla. Správný rodič se snaží informovat své dítě, že každý problém se dá v klidu vyřešit a pokud nastane nějaký špatný problém, dítě za něj ponese dostatečnou odpovědnost.

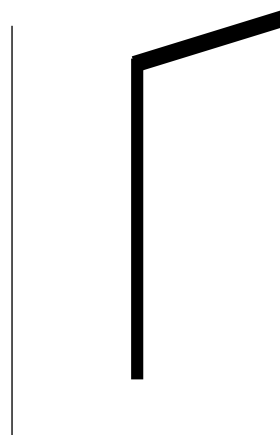
Nezodpovědný rodič nemá jasnou východu ani pravidla v ní. Tresty nebo odměna jsou závislé na náladě konkrétního rodiče. Dítě potom prožívá pocity nejistoty a ty vyvolávají hněv a agresi (Martínek, 2009).

- Rozpor mezi hranicí školy a rodiny

ŠKOLA

RODINA

Obr. 2 Normální rozložení hranic školy a rodiny

Zdroj: Zdeněk Martínek

Ve škole jsou pravidla chování stanovena školním řádem a musí se dodržovat, za nedodržování pravidel hrozí trest. V rodině nejsou pravidla taková, jaké stanovuje školní řád. V rodině bývají pravidla volnější, než ve škole jsou však pevně daná a jsou pro dítě čitelná.

- Vliv party

Každá osoba je členem nějaké skupiny již od svého narození. Každý jedinec si buď skupinu vybere, nebo se může jednat o školu, rodinu a podobně. Větší procento agrese hrozí u dobrovolné skupiny, kterou si jedinec sám vybere. Jedinec se často přizpůsobí normám skupiny a stejně se tak chová. Ztrácí svoji osobní identitu. Jedinec se pod tlakem skupiny dopouští agresivních činů, kterých by se za normálních okolností nikdy nedopustil. Skupina dává jedinci pocit sounáležitosti a pocit, že někam patří (Martínek, 2009).

Jak pomoc

Mluvit s dítětem o problému a pocitech, které ho trápí. Ukazovat mu, že ho posloucháme a snažíme se mu pomoci a porozumět.

Existují různé krizové linky důvěry, kam se dá s problémem obrátit. Vyškolení pracovníci nabídnou pomoc, nebo doporučí další specializované organizace. Dále se dá najít pomoc i v manželských a rodinných poradnách, v pedagogicko-psychologických poradnách, ve střediscích výchovné péče pro děti a mládež a v dalších institucích (Novák, 1996).

1. 7. ŠIKANA

Jde o naprostou nesorozměrnost sil, kdy mocnější osoba využívá a zneužívá slabší osobu a utlačuje jeho práva. Šikana, nás může provázet klidně celý život. Může začít v rodině i mezi sourozenci, dále může pokračovat ve školce mezi dětmi a ve škole mezi spolužáky. Může se projevit i v různých zájmových skupinách, v zaměstnání jak mezi pracovníky, tak i mezi vedoucím, také je velmi často šikana ve vztazích mezi partnery. Dále týrání seniorů, ať už ve vlastní rodině nebo v domově pro seniory, kde jsou umístěni.

Šikana je ve společnosti velmi riskantní a důsledky mohou být pro šikanovanou osobu velmi poškozující (Kolář, 2001).

Následky šikanování

Šikana je trestný čin. Následky, které bývají na těle i na duši si děti mohou nést celý svůj život. Obvykle mají pocity nejistoty, pocity toho, že nejsou dost dobré. Ve své rodině mohou být oběťmi šikany. Obětím se fyzicky ubližuje, mohou být sexuálně zneužívány a velmi to ovlivňuje jejich emoce a psychiku, nedokáží projevovat své city (Elliottová, 1995).

Co lze dělat

S dítětem by se mělo o problému hovořit a hlavně zjistit, co se děje. Promluvit si s učitelem svého dítěte o problému. Pokud škola neprojevuje žádnou snahu problém řešit, bude nejlepší přemístit dítě do jiné a nové školy. Pokud škola neprojevuje zájem o dítě, není pro rozvoj vašeho dítěte dostatečně dobrá. Domluvte si návštěvu i u obvodního lékaře svého dítěte. Mluvte s dětmi o problému. Je důležité, aby jim byli předány veškeré informace o následcích šikany a byla posilována jejich sebedůvěra (Elliottová, 1995).

Šikana by se neměla nikdy přehlížet. Pokud o šikaně osoba ví, měla by podat oznámení a hlavně věřit vlastní intuici, jelikož i nejasný pocit ohrožení může nastat (Erb, 2000).

Existují různé organizace, kam se lidé mohou obrátit, jsou to pedagogicko-psychologické poradny. Od roku 2000 se rozvíjí i činnosti Občanského sdružení proti šikaně, která se specializuje na pomoc obětem i jejich rodině (Kolář, 2001).

1. 8. KYBERŠIKANA

„Byl to první a taky poslední člověk, kterému jsem odpověděla na zprávu. Napsal mi na Líbímseti a vypadal absolutně normálně a neškodně. Napsal jen Ahoj, jak se máš... Prostě jsem odepsala a od té doby se ho nemůžu zbavit... Pořád píše o mých fotkách, zjistil si na Facebooku můj číslo...“

-dívka, 16 let

V dnešní době je kyberšikana velmi rozvinutá. Děti i dospívající už málo kdy, umí trávit svůj volný čas venku s ostatními dětmi a užívat si své dětství a dospívání, tak jak děti dříve. Prostřednictvím knížek, společenských her s rodinou a posloucháním pohádek. Dnešní mladá generace zná kontakt s druhými prostřednictvím mobilního telefonu a počítače. Chatují, hrají počítačové hry s různými lidmi, ať to jsou buď kamarádi, nebo lidé, které v životě neviděli. Právě kvůli takovým situacím může docházet k různým formám kyberšikany. Děti mnohem více důvěřují lidem, dokonce se jim mohou svěřovat s různými informacemi a nechat se neznámými lidmi velmi ovlivnit. A následky pro dítě mohou mít velmi špatný dopad.

Definice kyberšikany

Kyberšikana bývá často spojena s tradiční šikanou a z toho důvodu přejímá i nějaké její rysy a také projevy.

Priceová a Dalglish charakterizuje: „*Kyberšikana je kolektivní označení forem šikany prostřednictvím elektronických médií, jako je internet a mobilní telefony, které slouží k agresivnímu a záměrnému poškození uživatele těchto médií. Stejně jako tradiční šikana zahrnuje i kyberšikana opakované chování a nepoměr sil mezi agresorem a obětí.*“ (Priceová, Dalglish, 2010:51)

Základní prvky kyberšikany

V první řadě je realizována pomocí elektronických médií. Dále bývá opakovatelná může to být urážka k fotce, kterou osoba přidá na svůj profil, také se může jednat o nějaký nevhodný vzkaz. Dalším prvkem je to, aby agresivní osoba úmyslně oběti ublížila a měla nad ní moc. Takové jednání oběť pokládá za nepříjemné a ubližující (Černá a kol., 2013).

Formy kyberšikany

Agresor se vydává za úplně jinou osobu a často oběti krade její heslo. Oběť bývá velmi často vyloučena ať už z kolektivu nebo z nějaké skupiny, ve které by chtěla být. Vyloučení je pro oběť velmi bolestná a prožívá pocity frustrace z důvodu nenaplnění

potřeb, být něčeho součástí. Také pomlouvání, kdy jsou sdělovány lživé informace o druhém člověku, aby došlo k poškození nebo vyloučení osoby. Odhalení a podávání daných informací o oběti lidem, kterým informace neměli být v žádném případě určeny. Může se jednat o sdělení intimních fotek, přeposílání soukromých zpráv, které oběť agresorovi svěřila, nebo cokoliv jiného co oběť pošle pouze agresorovi (Černá a kol., 2013).

Dopady kyberšikany

Působí zde velké množství dopadů na oblat psychiky i fyzické dopady dále to jsou také změny v chování člověka. Hlavní roli hrají nepříjemné pocity jako je vztek, který tvoří největší proceto, bezmoc, smutek, strach, stud a bezradnost. Velmi často se projevuje u oběti kyberšikany také bezmoc. Nastávají, ale také případy, kdy dopady u oběti zůstávají i potom co kyberšikana skončí (Černá a kol., 2013).

Vyrovnání se s kyberšikanou

Jde o různé strategie, které oběť může využít. Může to být například zabezpečení či smazání svého soukromého profilu. Oběť se také může vyhnout agresorovi a snažit se agresora ignorovat. Mohou jsem patřit situace, kdy si oběť řekne, že jí agresor za takové trápení a starosti nestojí a že si od něj v žádném případě nenechá ublížit. Může jít také o strategii, kdy si oběť s agresorem vyřídí veškeré nesrovnalosti, které jsou mezi nimi ať už osobně nebo po internetu (Černá a kol., 2013).

Je zcela nemožné agresora ignorovat. Jelikož, i když oběť smaže celkově svůj profil, různé zprávy a fotografie, určitě zážitek nevytěsní ze své paměti. Zážitek si bude stále připomínat a byla by určitě vhodná nějaká terapie s odborníkem a také by musela přerušit veškeré aktivity spojené s elektrotechnikou, alespoň na nějaký čas. Bylo by vhodné se s tímhle problémem určitě někomu svěřit, ať už rodině nebo přátelům. Kyberšikana je určitě jedna z mnoha forem, které jsou děti a dospívající vystaveni. Určitě by se o ní mělo mnohem více mluvit a vysvětlovat negativní dopady na tuhle problematiku. V dítěti to

zanechá velké následky a některé děti se s tím nemusí nikdy vyrovnat. Ano záleží to také na individualitě dítěte, ale je to obrovský zásah do soukromí a do života dospívající osoby.

1. 9. KOMERČNÍ SEXUÁLNÍ ZNEUŽÍVÁNÍ DĚTÍ

1.9.1 Dětská prostituce

Děti jsou využívány pro sexuální aktivity za účelem peněz nebo jiné odměny. Může se jednat o skupinový sex, pornografii, rituální zneužití, nebo také organizované zneužití obětí.

Obětí často bývají děti, které mají nějaké trauma „dobrovolně“ se účastní sexuálních aktivit, aby se dokázali vyrovnat s traumatem sexuálního zneužívání, výbuchy svého hněvu a také se snaží činem odvádět pozornost od svých problémů.

Rodina může své dítě k aktivitě přinutit, protože ona sama může mít zkušenosti s násilím nebo osobní zkušenost. Dítě také bývá k činu přinuceno jinou osobou, protože nemá dostatečně naplněný svůj volný čas, také nedokáže odhadnout riziko, které mu hrozí nebo zde mohou působit návykové látky, jako například různé typy drog. Bývají to také děti ulice, které utíkají, jsou emocionálně traumatizované a mají nízké sebevědomí. Dále se jedná o zisk, snaží se žít nadstandartní životní styl. Snaží se na sebe upoutat pozornost ostatních nebo chtějí například vytrestat své rodiče. Mohou také vidět vzor právě ve svých rodičích (Vaničková, 2009).

1.9.2 Dětská pornografie

Je to nejrizikovější odvětví filmového průmyslu, ve kterém jsou obětí děti. Samozřejmě se jedná o trestný čin a dotýčný je za takové jednání potrestán. Dítě se často uzavírá do sebe, je depresivní má strach a úzkost, prožívá pocit bezmoci a toho, že ho někdo zradil, mývá časté změny nálad a dochází k sociální stigmatizaci.

A. Obrazová pornografie, znamená, když je dítě vystavováno sexuální činnosti ať už reálně nebo nasimulované, ukazování pohlavních orgánů pro uspokojení uživatele a tenhle materiál se rozšiřuje nebo používá dále.

B. Zvuková pornografie, jedná se o použití například hlasu dítěte, aby se uspokojil daného uživatele. Opět se materiál dále rozšiřuje nebo používá (Vaníčková, 2009).

1.9.3 Obchodování s dětmi

Oběti bývají uneseny nebo koupeny a bývají transportovány za úmyslem vykořisťování. Obětí se může stát jakékoliv dítě. Jsou nuceni k žebrání, prodávají se jejich orgány, nezákonné adopce, dětské práce, zneužití dětí v domácnosti jako otroky.

Příčinou může být nízké vzdělání rodičů, izolace rodiny, rodina může být zadlužená, závislost rodičů ať už na drogách či alkoholu, mohou zde být různé formy násilí v domácnosti a velmi nízký sociální i ekonomický status rodiny (Vaníčková, 2009).

1. 10. SOCIÁLNÍ DEVIACE

Deviace

Dle Havlíka je definice: „*Klíčovým problémem ovšem je otázka normality, tedy, co je normální a co naopak odchylné, deviantní chování. Co jedna kultura pokládá za normální, v jiné může být hodnoceno a sankcionováno jako deviantní a patologické (chorobné, vážně ohrožující).*“ (Havlík, 2015:108).

Deviace je chování, které je odlišné od společensky přijatých norem. Může to být jak chování jednotlivce, tak i celých skupin a subkultur. Je důležité od jakých norem se jejich chování liší a jaké jsou sankce za jejich nedodržení (Havlík, 2015).

Sociální deviace

Ukazuje v každé společnosti nehledě na různorodost, důležité rysy, které umožňují zkoumat rozdílné jevy. Sociální deviace není omezena pouze na jeden čin. Může to být chování, nebo životní styl jedince (Nakladatelství Svoboda, 1988).

Je to určitá odchylka od chování, které bývá kladeno za „normální“ což znamená, že je v souladu s normami schválenými. Pokud jsou normy porušovány, jsou sankcionovány. To co bývá pokládáno za normu je v každé společnosti, ve společenských skupinách, mezi generacemi různé (Havlík, 2015).

Teorie etiketizace neboli nálepkování

Jednotlivý účastníci klasifikují pomocí nálepek. Ti, co nálepky přidělují jsou obvykle osoby, které mají moc ve společnosti. Sociální odlišnost norem a hodnot má různé důsledky. Ten stejný zločin může mít jiný následek kvůli postavení ve společnosti (to znamená, že chudý člověk bude potrestaný úplně jinak, než bohatý člověk). Nálepkou mohou být osoby stigmatizovány. Pokud je někdo označený nevhodně, tak i přes všechno co dokáže bude nadále vnímán tak, podle toho, jakou na začátku dostal nálepkou, zde se jedná o primární deviaci. Pokud, jedinec přijme svoji nálepkou je zde sekundární deviace (Havlík, 2015).

2. RODINA

2. 1. ROLE RODINY

2.1.1 Pojem rodina

Tento pojem se nedá jednoznačně definovat. Jde o rodinné soužití, kdy spolu dospělí lidé žijí a je mezi nimi určitá citová vazba. Svoji rodinu mohou založit lidé s opačným pohlavím, ale také lidé se stejným pohlavím.

Jsou i rodinná soužití, kde žije pouze jeden rodič se svým dítětem nebo dětmi, není zde pouto partnerství, ale pouze rodičovské pouto. Rodičovské pouto je mnohem významnější a důležitější než partnerství, protože nejde zrušit (Matoušek, 2010).

Rodina jako instituce a také jako primární skupina a vždy je vymezena existencí dítěte, tedy rodičovstvím.

2.1.2 Funkce rodiny

Rodina je pro osoby nejvýznamnější skupina, ve které se vyskytuje. V rodině jsou uspokojovány potřeby, poskytuje se zázemí, které je důležité pro rozvoj seberealizace, stanovují se určité vzorce chování, které se nedají získat v jiném prostředí.

Každá rodina je osobitá a také z toho důvodu individuálně vychovává své členy a formuluje jejich vývoj, společenské role a identitu.

Rodina plní řadu funkcí, může jít o: biologické funkce, ekonomické funkce a podporu svých členů, sociální funkce a psychologické funkce, reprodukční funkce, socializační funkce a vytváří dětem domov.

Pokud se jedná o výchovu dětí a vztahovou podporu tak rodina bude vždy nenahraditelná (Matoušek, 2010).

Pokud rodina některé funkce neplní, nebo je plní špatně, může dojít k negativnímu vývoji dítěte, poruch v chování a také k sociálně patologickým jevům. Pokud mluvíme o takové

rodině, jedná se o dysfunkční rodinu. Působí zde i vliv nefunkčnosti nebo ztráta prokreační rodiny, kde si osoby sami stanoví své role, uspokojují své potřeby někam patřit, potřeby lásky a seberealizace. Rozpad nebo ztráta určitých funkcí rodiny, má za následek deviantně patologického chování, ve kterém se obvykle vyskytuje typ závislosti a delikvence (Fischer, 2008).

2.1.3. Teorie rodinného životního cyklu

Rodina se stále vyvíjí a v každé etapě svého života má různorodé potřeby. Vyžaduje určité věci od jiných členů a na druhou stranu je ochotna jim něco poskytnout. Každá rodina se v různých životních etapách setkává s problémy. Rodiny si odevzdávají mezi sebou své tradice, rituály, normy, zvyky a také způsob výchovy dětí. Vše určuje, jak rodina umí zvládat situace v běžném životě a také, jak zvládá situace, které jsou náročnější.

Jedná se například o řešení konfliktů násilným způsobem, nebo násilí páchá člen rodiny a bere ho jako uvolnění. Dochází zde k týrání a může se to přenášet už z minulých generací. Jedná se i o transgenerační přenos, kdy osoby, které jsou ve své rodině týrány si následky přenáší do své rodiny a páchají to stejné. Osoby se snaží získat různé množství informací, zdrojů a chránit je. Pokud dojde ke ztrátě zdrojů, nebo pokud by ztráta hrozila dochází ke stresu. Pokud si osoby chtějí své zdroje udržovat a nadále je rozvíjet, je potřeba, aby do nich investovali.

Tothová použila teorii rodinné nezdolnosti a vysvětluje, jak se rodiny srovnávají s následky zneužívání a zanedbávání dětí. Porovnává situace, kdy se trauma v rodině předává dalším členům a situace, kdy se trauma podařilo vyřešit a poukazuje na rozdíly dynamičnosti rodiny.

Pokud se jedná o první typ je důležité, aby dítě bylo z rodiny odebráno. V druhém typu si dítě zakládá svou vlastní rodinu, ve chvíli, kdy začne věřit svým rodičovským schopnostem a tomu, že to zvládne. Rozdíly se projevují hlavně psychické a emocionální.

V emocionální složce, je schopnost pro emocionální vztahy omezena. V psychické složce se děti snaží porozumět svému traumatu a jsou způsobilé svým rodičům chování prominout. Jestliže se budeme bavit o komunikaci, tak v emocionální složce je charakteristická izolace jednotlivých členů rodiny. V psychické složce se jedná o komunikaci otevřenou a objevují se pozitivní vztahy v rámci širší rodiny (Matoušek, 2010).

2.2. ZÁKON O RODINĚ

Je součástí nového občanského zákoníku (Zákon č. 89/2012 Sb.), kde v části druhé je rodinné právo.

Cílem manželství je založení rodiny a správná výchova dětí. Manželství vzniká sňatkem, který může být církevní nebo občanský.

Neplatnost a neexistence manželství znamená, že manželství nemohou uzavřít osoby, které už v manželství momentálně jsou, nejde uzavřít mezi rodinnými příbuznými a ani nezletilý nemůže uzavřít manželství, pouze s výjimkou uznanou u soudu a také osoba, která není způsobilá k právním úkonům.

Pokud se žena s mužem rozhodnou do manželství vstoupit vznikají jim určitá práva a povinnosti i vůči sobě navzájem. Musí si věřit, být si věrni, respektovat se, pomáhat si a také společně pečovat o své potomky a utvářet jim nenahraditelné rodinné zázemí. Samozřejmě vše podle svých možností, schopností a majetkových poměrů.

Pokud už nastane situace, kdy se jedná o rozvod manželů, je zde velmi důležité, pokud mají osoby nezletilé děti, vždy rozhoduje o výživě a výchově nezletilých dětí. Který rodič bude mít dítě ve své péči, jak se budou s péčí o dítě střídat a kolik se bude na dítě přispívat.

Pokud jde o vztahy mezi rodiči a dětmi, je určující rodičovská zodpovědnost, která je velmi důležitá při péči o nezletilé dítě, protože se jedná o jeho zdraví, tělesný, citový, ale i mravní vývoj. Zastupování nezletilého dítěte a také správa jeho jmění.

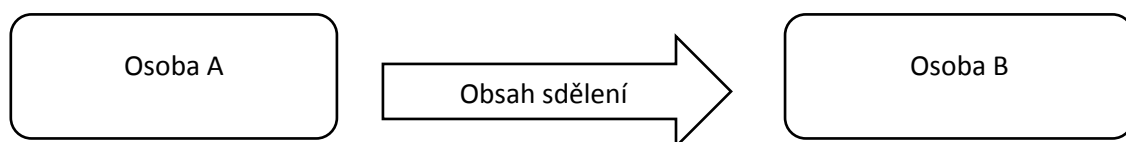
Rodiče mají velký vliv na výchovu svých dětí a svých chování a jednáním jdou svým dětem příkladem. Rodičovskou zodpovědnost mají oba rodiče, soud ale může rodiče rodičovské zodpovědnosti vůči dítěti zbavit. Pokud rodiče neplní svoje povinnosti, které jim vyplývají z rodičovské zodpovědnosti a neplní povinnosti pro kladný vývoj dítěte nastávají výchovná opatření, které stanovuje soud. Může se jednat o náhradní rodinou nebo o ústavní péči (www.pracepropravniky.cz)

2. 3. KOMUNIKACE RODINY

„Od chvíle, kdy lidská bytost přišla na tento svět, komunikace se stala nejdůležitějším faktorem určujícím, jaké vztahy si člověk vybuduje a co se komu ve světě přihodí.“

-Virginia Satiorová

Komunikaci potřebuje každý z nás a taky ji každý z nás ve svém životě používá. Komunikace může být příjemná, ale také může vyvolat velmi nepříjemný konflikt mezi lidmi. Díky komunikaci můžeme ohromně zlepšit vztahy v naší rodině. Potřebujeme jen dobře vědět, co děláme, když se snažíme komunikovat a co můžeme ve své komunikaci vylepšit (Štípek, 2011).

Obr. 3 Model komunikace

Zdroj: Petr Štípek

Je důležité, abychom věděli, že někdo nám sděluje tedy *osoba A*, a na druhé straně někdo přímá naši informaci tedy *osoba B*. To, co *osoba A* sděluje *osobě B* se nazývá obsah sdělení.

2.3.1. Méně mluvejte, více naslouchejte

„Jestliže od dítěte očekávám pozornost, musím mu ji sám věnovat dříve, než ji budu žádat od něj.“

-Jiřina Prekopová

Je důležité svému dítěti naslouchat, zajímat se o informace, které vám sděluje, nechat ho mluvit bez toho, aniž byste ho přerušovali. Podstatné je se ptát na jeho zájem a názor. Je velmi důležité se svému dítěti věnovat, aby vědělo, jak moc je pro vás důležité. Je to velmi těžká fáze vývoje u dítěte, ne vždy si budete v komunikaci rozumět, ne pokaždé se mu s vámi bude chtít mluvit. Je tedy důležité se odtrhnout od svých povinností a dítěti se aspoň na chvíli věnovat (Štípek, 2011).

2. 4. RODIČOVSTVÍ

Pokud je rodičovství dobré je milující, pečující, bezpečné, stále ochraňující. Jedná se hlavně o zdravý vývoj dítěte (Matoušek, 2010).

2.4.1 Poruchy rodičovství

Rodič nedokáže správně pečovat a starat se o svoje dítě, nedokáže naplňovat jeho potřeby a přání, ať už je to trvale nebo pokud je pod vlivem stresu. Z toho plyne, že své dítě zanedbává. Rodiče se také mohou ke svému dítěti chovat násilně a špatně s dítětem zacházet (Matoušek, 2010).

2. 5. VÝCHOVA DÍTĚTE

Jedná se o oblast, kde ohrožené rodiny potřebují ve výchově svých dětí velkou podporu. Obyvatelé v konkrétních společnostech jsou velmi vnímaví na odchylky ve výchově dětí, které jsou podle nich ohrožující. Neexistuje ucelený názor na správnou výchovu dítěte (Pazlarová, 2014).

a. Výchova ohrožující zdárný vývoj, zdraví či život dítěte

- Patří jsem zanedbávání, psychické či fyzické týrání i sexuální zneužívání. Jsou to situace, které potřebují okamžitý zásah orgánů státní moci. Nejdůležitější je dítěti zajistit hlavně bezpečnost a péči a poté se až zjišťuje výchova, která byla způsobena rodiči.

b. Nedostupnost rodičů

- Rodič je vyčerpán zaměstnáním a není v domácnosti a netráví čas se svým dítětem, který ho samozřejmě potřebuje.

c. Nestálost, nečitelnost reakcí rodičů

- Rodiče uplatňují vůči dítěti nesprávnou výchovu a dítě se na takovou situaci rychle adaptuje. To znamená, že starší sourozenec může vychovávat mladšího, starat se o domácnost, protože jeho matka trpí depresemi a situaci a výchovu nezvládá.

d. Výchova v nesouladu se společenskými normami

- Důležitý cíl výchovy je dítě socializovat do společnosti, ve které žije, tak aby přijalo normy dané společností a řídilo se podle nich. Pokud se tam neděje, hrozí sankce za neplnění a nedodržování konkrétních norem (Pazlarová, 2014).

2. 6. RODINA A DOMÁCÍ NÁSILÍ

Definice: „*Pojem domácí násilí rozumíme útoky, napadání, výhružky od blízké osoby s cílem ublížit či získat nad obětí převahu a moc. Je útokem na lidskou důstojnost, ohrožuje zdraví a ve vyhraněných případech i život oběti.*“ (Bednářová a kol., 2003:6).

V rodině jsou projevovány role, kde jeden člen rodiny převzme moc nad jinými členy rodiny. Ve společné domácnosti dochází k násilí a násilí se opakuje. Násilí v rodině se odehrává pouze v soukromém prostoru a může pokračovat dlouho a mimo rodinu o něm nikdo nemusí vědět. Domácí násilí bývá velmi obtížně prokazatelné, jelikož je směřováno na blízké osoby a ty jsou na sobě různě závislé. Nejčastějšími pachateli domácího násilí jsou muži (Wünschová, 2014).

Děti v roli svědků domácího násilí

Pokud je dítě svědkem násilí v rodině a v rodině žije stává se také obětí. Jsou vystaveny všem formám násilí, které se mohou odehrávat také v době rozvodu po rozvodu, kdy se řeší péče o děti. Dítě, které žije v rodině, kde se objevuje násilí je ohrožené vyšším traumatem, zanedbáním potřeb, které jsou pro něj základní. Děti, kteří jsou velmi dlouho vystaveny domácímu násilí je projevuje se u nich velký stres. Patří jsem také nerozhodnost dětí, jsou častěji nemocné, urážejí se mnohem více než ostatní děti, stoupá potřeby závislosti (Vaníčková, 2009).

2. 7. ROZVOD RODIČŮ

Pokud v rodině dojde k takové situaci, kdy si rodiče uvědomí, že už spolu dále nedokáží žít, požádají o rozvod svého manželství. Manželé u soudu předkládají ověřené dohody o svém majetku, o bydlení a také o úpravě poměrů vůči nezletilému dítěti, což je v první řadě výchova a výživa dítěte. Zde nastupuje sociální pracovník, protože když se rozhoduje o výchově dítěte, ani jeden z rodičů nemůže své dítě zastoupit. Mohlo by zde dojít ke střetu zájmů mezi rodiči, proto soud určí dítěti kolizního opatrovníka orgán sociálně-právní ochrany dětí (Uhlíková, 2014).

- Dítě bývá využíváno jako nástroj pomsty rodiče proti druhému rodiči. Z toho důvodu se zde rozvíjí syndrom zavrženého rodiče. Rodič, který má u sebe dítě neustále mu brání, aby udržovalo kontakt s druhým rodičem. Dochází pouze k tomu, že u dítěte tato situace může vyvolat psychosomatické reakce. Dojde i k tomu, že se rodič snaží obvinít druhého, že nevhodně zachází s dítětem a dokonce ho i sexuálně zneužívá.
- Dítě je v roli prostředníka kdy bývalý rodiče spolu nekomunikují a posílají svoje zprávy prostřednictvím dítěte. Dítě bývá vyslýcháno rodičem, co se děje na druhé straně.
- Dítě je zanedbáváno, protože jeho rodiče jsou tolik zahlceny svými problémy, že dítě vůbec neřeší. Jeden z rodičů se může ohánět tím, že o dítě velmi pečuje, ale vůbec se o něj nezajímá. Dítě se pak snaží upoutat veškerou jejich pozornost, ale ani to nedonutí rodiče k zájmu o dítě.

- Dítě také může zneužívat toho, že si sám určuje, kde a jak dlouho bude v domácnosti u rodičů pobývat. Například v domácnosti matky bude tak dlouho, než po něj něco bude chtít a pak se přemístí k otcovi, než ten také po něm něco bude vyžadovat. Tuto reakci neustále opakuje (Uhlíková, 2014).

Pokud se jedná o rozvod, ale i rozchod rodičů je to pro dítě opravdu velmi riziková situace. Vztah rozvádějících i rozcházejících rodičů ohrožuje dítě manipulací až takovými situacemi, kdy se dítě stává terčem ve sporu mezi svými rodiči. Dítě pocítuje nadměrný stres a z dětí se stávají oběti bez „pomoci a porozumění“. (Vaničková, 2009).

Konflikt mezi rodiči může vést až k únosu dítěte ať už v rámci určité země nebo jako mezinárodní únos, který se definuje jako: „*odebrání dítěte proti jeho vůli a vůli jednoho z rodičů bez právní moci.*“ (Vaničková, 2009:17).

3. POMOC A ŘEŠENÍ

3.1. PSYCHOTERAPIE DĚTÍ

Důležitým bodem jak psychoanalýzy, tak psychoterapie dětí je, zmírnit trápení dětí, napravení osobních vztahů a chování pomocí vnitřní psychické změny. Změny nevhodného chování a také nevhodných postojů člověka ovlivňuje spíše vnitřní realita než realita vnější. Člověk si to ani nemusí uvědomovat a ani to nějak řídit. Obsah vnitřní reality má pak následek to, jak se osoba k vnější realitě staví.

Každý člověk i dítě zaujímá ať už k vnější realitě a ostatním osobám postoj, který je následkem jeho zkušeností a skrytých přání. Skutky a postoje, které dítě zaujímá se dají pochopit v rámci psychického vývoje a zkušenosti, kterou dítě získá působením s osobami zejména s rodiči.

Pokud u dítěte nastane nějaká překážka, může se jednat o nějaké trauma a dítě není schopné problém vyřešit, může se jeho emoční růst úplně zastavit.

Pokud dojde k samotné psychoterapii terapeut je pozorovatelem, ale hlavně účastníkem vývoje dítěte. Vztah, který vznikne mezi psychoterapeutem a dítětem je důležitý pro psychickou změnu. To, co se odehrává mezi terapeutem a dítětem závisí na správném růstu dítěte. V terapii je pro dítě velmi důležité, že mu chceme pomoci. Pokud tuhle vlastnost z nás vycítí, tak máme naději, že nám dítě dovolí zjistit všechno z jeho nitra (Pöthe, 2008).

3.2. PRÁCE ŠKOLNÍHO PSYCHOLOGA

Pracuje dohromady s učiteli, pokud mají žáka, který potřebuje konkrétní vzdělávací postupy. Dítěti, který se na psychologa obrátí poskytuje poradenskou pomoc, také krizovou intervenci, pokud se dítě ocitne v nějaké náročné situaci, která působí na jeho psychiku. Dohromady s učiteli tvoří individuální podmínky, aby se dosáhlo maximálního potenciálu dítěte. Pokud psycholog pracuje s dítětem na individuální nebo skupinové

intervenci a používá citlivé informace a musí mít souhlas rodičů. Spolupracuje s orgánem sociálně-právní ochrany dětí, s lékaři, s krizovými centry, s policií i s nestátními organizacemi.

3.2.1 Práce školního psychologa s rodinou

Pokud se objeví nevyrovnanost v rodině nebo selhání rodinného systému, psycholog pracuje jak s dítětem, tak i s jeho rodinou. Pracuje na rodinné struktuře a posiluje vztahy v rodině. Také se zaměřuje na komunikaci v rodině, vývoj v rodině, soustředuje se na rodinné hodnoty, cíle a jak jsou naplňovány základní funkce rodiny (Štech, 2013).

3.3. SLUŽBY PRO DĚTI A RODINY

V ČR je to oddělení sociálně právní ochrany dětí, které se zaměřují na špatné zacházení s dítětem, postupují k dalšímu opatření či omezení nebo zbavení rodičovské odpovědnosti a může doporučit ústavní výchovu. Oddělení vydává rozhodnutí o tom, že se rodič o své dítě nezajímá. Pracovník se v době rozvodu rodičů stává kolizním opatrovníkem dítěte. Dohlíží na ústavní a ochranou východu dětí. Bývá přítomen při tom, když se projednávají trestní věci u dětí, nezletilé děti navštěvuje ve vězeních a má spoustu dalších povinností.

V ČR chybí odborníci, kteří by se specializovali na práci s rodinami, které procházejí rozvodem a kde hrozí syndrom zavrženého rodiče. Bylo by vhodné, kdyby tito odborníci pracovali v různých poradnách pro rodinu a také manželství (Matoušek a kol., 2007).

3.3.1 Práce s dítětem ohroženým domácím násilím

Pokud se mapuje situace dítěte, tak se v terapii velmi pozitivně projeví techniky, které jsou z arteterapie či terapie hrou. Tyhle techniky se využívají, když se vytváří individuální plán na podporu dítěte. Když agresor odejde z rodiny je důležité dítě nechat v rodině na tzv. adaptační dobu, rodiče dobrovolně dochází na konzultace, kde se řeší rodinné situace,

podle toho, jaké má dítě potřeby. Dále komunikaci s dítětem, která je velmi důležitá. Posilují se rodičovské dovednosti a rodiče jsou informováni o tom, které chování může dítě poškozovat.

Pracovníci, kteří pracují s rodinou ohroženou násilím mají obrovsky pozitivní vliv, když pracují s rodinou na případových konferencích. V první řadě se bere zřetel na bezpečí každého dítěte a tomu, aby nedocházelo k dalšímu traumatu. Na případové konferenci nemůže být současně agresor i oběť. Rodiče jsou pozváni tak, aby se s nimi oběť nepotkala a mohla v klidu a v bezpečí odejít (Wünschová, 2014).

3.4. MOŽNOSTI INTERVENCE

Jedná se o různá ambulantní a komunitní zařízení, na které se může dítě i jeho rodiče obrátit.

3.4.1. Dětské krizové centrum

- Vykonává terapii, diagnostiku zneužívaných či týraných dětí a také jejich rodin. Prostřednictvím informací nabízí pomoc jak dětem, tak i rodinám, kteří prožívají nějakou krizi a potřebují poradit či pomoc.

3.4.2. Linky důvěry

- Zprostředkovávají bezjmennou pomoc, obvykle i osobní setkání, pokud si to osoba přeje. Krizová linka je přístupná 24 hodin. Pracovníci jsou schopni nabídnout a doporučit další návaznou pomoc a služby. Pracovníci spolupracují i s jinými organizacemi jako jsou krizové centra, dětské instituce, policie i soudy.

3.4.3. Fond ohrožených dětí

- Cíl je především ochrana dětí, kteří jsou bez rodičů a pomáhají dětem v pěstounské péči. Vyhledává adekvátní náhradní rodiny pro děti. Jde jim

především o lepší kvalitu sociálně právní ochrany dětí hlavně týraných a handicapovaných.

3.4.4. Pedagogicko-psychologické poradny

- Je to součást výchovného poradenství. Řeší se zde problémy sociálně pedagogických hledisek vývoje dítěte. Každé pracoviště se zajímá určitým typem problémových okruhů, jsou zdatní předat kontakt na jiné specializované zařízení.

3.4.5. Střediska výchovné péče pro děti a mládež

- Cílem je poskytnout preventivně výchovnou péči o děti, pokud se u nich vyskytuje negativní chování a poskytují poradenskou činnost dětem jejich rodičům a také učitelům. Jsou pobytová a pracují i s psychiatrickým oddělením. Snaží se minimalizovat vážnější problémy dětí.

3.4.6. Diagnostické ústavy

- Je to zde na přechodnou dobu, jedná se o poruchy spojené s chováním z nevhodného rodinného prostředí. O umístění požádali rodiče či okresní úřad.

3.4.7. Rodinné centrum DPK

- Poskytuje se psychologická, psychoterapeutická a psychiatrická péče, která se zaměřuje na rodinu i jednotlivce.

3.4.8. Centrum pro rodinu a dítě

- Jedná se o komplexní ambulantní i lůžkovou péči dětem, které mají poruchy chování, učení.

3.4.9. Rodinné poradenství

- Speciální poradny pro rodinu i manželství a dále mezilidské vztahy. Cílem se zaměřují na manželství, kde hrozí rozvrat, snaží se upravovat vzájemné vztahy mezi rodiči, kteří se rozvedli a jejich děti.

3.4.10. Bílý kruh bezpečí

- Pomoc pro oběti trestné činnosti a jejich blízké. Náplň jejich práce je odborná a bezplatná, ohleduplná pomoc obětem, prevence kriminality. Zaměřuje se na problematiku násilí v médiích, která působí na děti i mladistvé.

3.4.11. Azylová zařízení

- Zprostředkovávají ubytování pouze na určitou dobu buď dětem, o které se jejich dosavadní matka dále nemůže nebo nechce starat, nebo i matkám s dětmi, které se ocitly v nepříznivé situaci.

3.4.12. Asociace náhradní výchovy

- Jedná se o dobrovolnou organizaci, která sdružuje instituce i jednotlivce. Zabývají se výchovou i vzděláním dětí i mládeže mimo jejich rodinu. Pracuje i s jinými organizacemi, které řeší tenhle typ problému. Řeší škodlivé vlivy na děti v rodině, které mají negativní působení.

PRAKTICKÁ ČÁST

4. METODOLOGIE

Jedná se o teorii metod. Prozkoumává přiměřenost a udává realizaci nebo nevhodnost určitých metod. Metodologie se zabývá uspořádáváním, posuzováním, navrhováním různých strategií, které jsou podstatné. Dále i metodami výzkumu (Hendl, 2005, Olecká, 2010).

V metodologii vznikají rozdíly mezi metodologií obecnou a metodologií speciální. Pokud se jedná o metodologii obecnou, specializuje se na otázky vědní disciplíny nebo celkově vědy. V druhém typu metodologie jsou využívány metody specifické.

To, jak budeme výzkum realizovat je pouze na nás. Na tom, jaké máme svoje individuální názory, jaké použijeme získané znalosti a jakým způsobem se budeme snažit dopracovat k výsledku. Dále je důležité, jaký cíl výzkumu si stanovíme a také hraje důležitou roli prostředí, které na nás působí (Hendl, 2005).

V praktické části bakalářské práce je určen cíl i výzkumná otázka. Je zdůvodněna volba metodologie, popsána technika sběru dat a znázorněna konceptualizace. Autorka se zaměří na výběr populace a vzorku, rozebere místní i časový rámec společně s etikou výzkumu, která jde velmi důležitá. Konverzační partneři budou charakterizováni a poslední část bude věnována analýze, ve které budou objasněna data, získaná během výzkumu.

4.1. VYMEZENÍ CÍLE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY

Cíl práce: „Popsat problematiku násilí na dětech a práce pomáhajících profesí. Zhodnotit stávající metody a metodiky pomoci ohroženým dětem.“

Výzkumná otázka zní: „**Jak se pracovníci v dané problematice vzdělávají, kde hledají pomoc a řešení a jak se ohrožené děti z pohledu pracovníků integrují do společnosti?**“

Je velmi důležité, jak bude výzkumná otázka položena, protože se podle ní určují výzkumné metody. Je podstatné stanovit si hranice dle toho, co se chystáme prozkoumat. Prostřednictvím výzkumné otázky se konkrétní problém zmenší na velikost, kterou máme prozkoumat (Strauss, Corbinová, 1999).

4.2. VOLBA METODOLOGIE

Pro bakalářskou práci je zvolen kvalitativní výzkum. Autorka s kvalitativním výzkumem už pracovala a z toho důvodu může uplatnit zkušenosti, které získala a poučit se z chyb, kterých se dopustila v předchozí absolventské práci. Dále byl zvolen z důvodu toho, že právě k danému tématu se autorka chtěla dozvědět informace od pracovníků, kteří přímo s cílovou skupinou pracují. I když věděla, že realizace téhle metody bude časově velmi náročná šlo jí hlavně o zkušenosti a praktické příklady od pracovníků z jejich praxe. Věděla, že se může na otázku, kterou položí dozvědět mnohem detailnější odpověď, než by se dozvěděla z metody kvantitativní.

Dle Hendla (2005:50) „*Kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách.*“

4.3. TECHNIKA SBĚRU DAT

Byl vybrán rozhovor s polostrukturovanými otázkami. Technika je řazená mezi nejpoužívanější a proto nejvíce adekvátní k tomu, aby byly získané všechny důležité informace od konverzačních partnerů, které byly stanoveny pro výzkum.

Rozhovor je často označen jako hloubkový, to znamená, že jednomu účastníkovi jsou pokládány otázky formou otázek otevřených. Prostřednictvím tohoto typu rozhovoru získáme odpovědi takové, jaké doopravdy jsou.

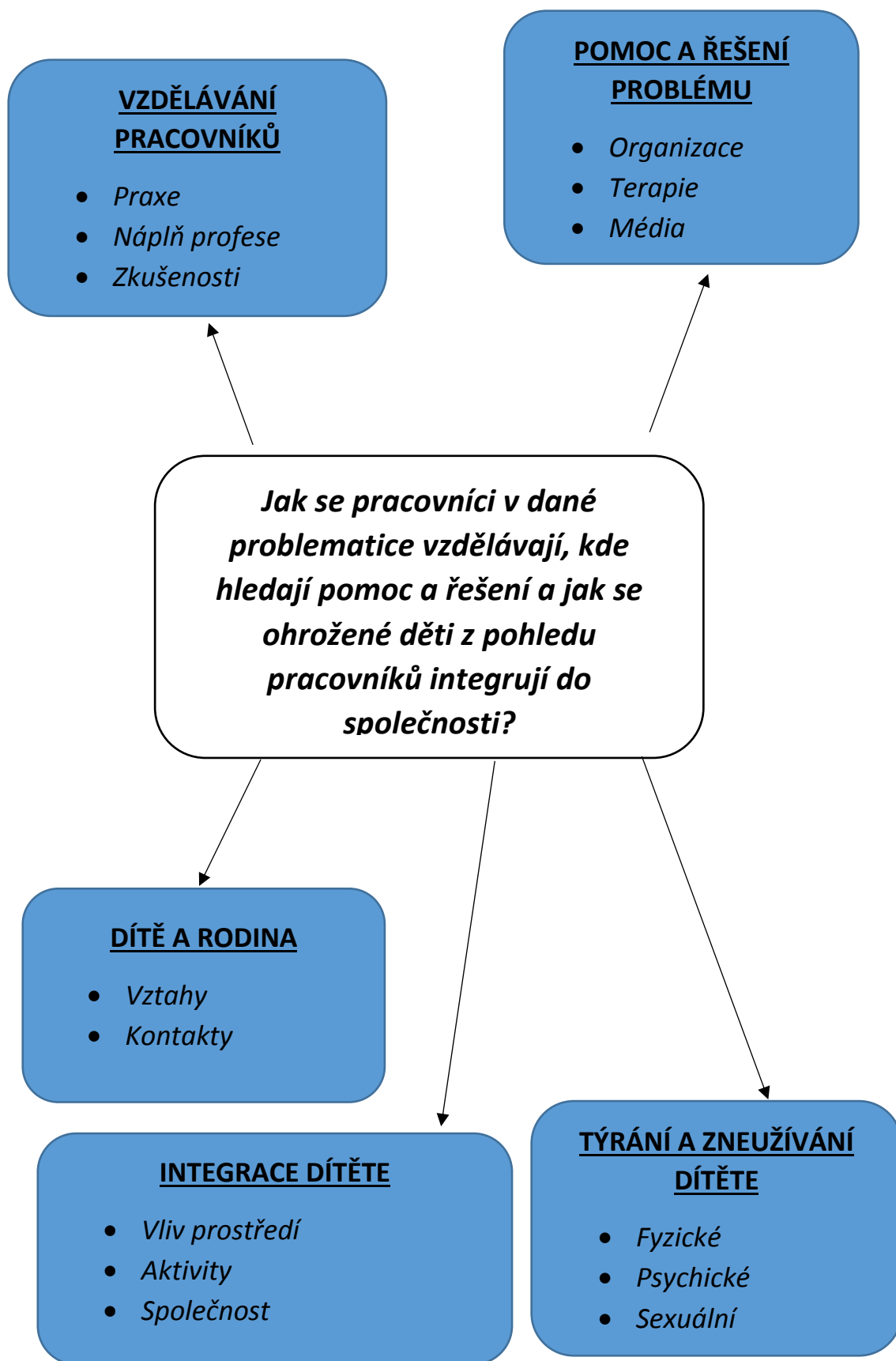
4.4. KONCEPTUALIZACE

Dle Švaříčka a Šedové (2007:64) „Konceptuální rámec výzkumu znamená systém konceptů, předpokladů, očekávání a teorií, které stojí u vstupu do výzkumného řešení. “

Při zpracování konceptualizace se autorka soustředila na výzkumnou otázku, která zní: **„Jak se pracovníci v dané problematice vzdělávají, kde hledají pomoc a řešení a jak se ohrožené děti z pohledu pracovníků integrují do společnosti?“**

Byla zpracována grafická konceptualizace, aby se mohlo realizovat výzkumné šetření. Bylo zvoleno pět okruhů, které jsou pro práci důležité. Okruhy byly zvoleny podle výzkumné otázky, tak aby byla plně zodpovězena. Každá oblast je stručně představena a poté jsou na každou oblast zvoleny konkrétní otázky.

4.1. Grafické znázornění konceptualizace

4.4.2. Popis konceptuální struktury

Vzdělávání pracovníků

- S ohroženými dětmi se může setkat prakticky každý z nás. V práci byl zúžen okruh lidí, kteří se s ohroženými a týranými dětmi setkávají často, nebo pořád. Z toho důvodu musí mít tyto osoby odpovídající vzdělání, kvalifikaci a zkušenosti, aby s takovou cílovou skupinou mohli pracovat.

Rozhovor byl zaměřen na sociální pracovníky a jeden rozhovor byl realizován i s pedagogickým pracovníkem. Sociální pracovníci musí mít vzdělání podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách a pedagogický pracovník musí mít vzdělání podle zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících.

Odborná způsobilost k výkonu profese je vyšší odborná škola, vysoká škola, ale mohou to být také různé vzdělávací kurzy, semináře, exkurze, kde se pracovníci učí novým věcem a více rozvíjejí své dovednosti.

Pomoc a řešení problému

- Jsou zde organizace, které řeší problém násilí na dětech. Větším problémem je odhalit tuhle trestnou činnost a začít s nápravou a řešením, co dál. Pomoc je pro dítě, ale velmi důležitá. Málokdy se dítě svěří pracovníkovi o tom, co prožívá. Z toho důvodu bylo zjištěno, jak hodně je veřejnost o problému informovaná a jakou mají možnost pomoci, na které organizace se mají obrátit a kdo nejčastěji organizaci či sociálního pracovníka kontaktuje. Dále jaká je možnost nápravy a jak se s dítětem pracuje. Autorka si myslí, že pokud se s týraným dítětem a jeho rodinou začne včas a řádně pracovat, je zde možná náprava rodičů a vrácení dítěte do vlastní rodiny. Samozřejmě za předpokladu, že týrání, které bylo na dítěti prováděno by dítěti nepřinášelo další trauma do jeho života a týrání by už se znova neopakovalo.

Dítě a rodina

- Rodina je základ pro každého z nás. Je pro nás zdrojem podpory a pomoci. Dítě má na svou rodinu velmi úzkou citovou vazbu. Samozřejmě se objevují rodiny, kde to takhle bohužel není a rodiny dítě zanedbávají ba dokonce jej nějak zneužívají

a týrají. Na dítěti se to velmi odráží ať už se to týká jeho psychického i fyzického stavu. Jsou izolováni od společnosti a cítí se osaměle. Ve svém životě špatně navazují vztahy s ostatními lidmi a špatně se začleňují do kolektivu. To, co prožili v dětství si mohou nést celý svůj život, pokud nevyhledají nějakou odbornou pomoc a nezačnou svůj problém detailně řešit. Nesou si zvyky i tradice z rodiny do své vlastní, protože si myslí, že tenhle způsob chování a jednání je ten nejlepší.

Týrání a zneužívání

- Dítě může být zneužíváno a týráno různými způsoby. Nelze jednoznačně říci, které týrání je pro dítě nejhorší. Každý z druhů týrání přináší dítěti různé následky, které ho poznamenají. Záleží na dítěti, co se rozhodne udělat pro to, aby se s následky vyrovnal žít.

Integrace dítěte

- Aby se dítě dokázalo do společnosti začlenit a začít opět od začátku je důležitá jeho vlastní iniciativa změnit svůj dosavadní život. Pomoc mu ale poskytují různé organizace a pracovníci, kteří mu poskytují různé informace. Mohou mu zprostředkovat aktivity, terapie a pomáhat mu v nové cestě jeho životem. Vždy bude záležet na dítěti s kým se bude nadále stýkat a jaké vztahy si bude budovat pro to, aby se cítil oceněný a šťastný.

4.5. VÝBĚR POPULACE A VZORKU

„Populace je soubor jednotek, o kterém předpokládáme, že jsou pro něj naše závěry platné.“ (Disman 2011:93).

Zabýváme se výzkumným problémem a výzkumnou otázkou, kterou jsme si stanovili. Osoba, která provádí výzkum se neustále probírá problémem a hledá další skupiny, které by mu mohli k vyřešení problému pomoci. Ke skončení dojde, pokud máme pocit teoretické nasycenosti z toho plyne, že nám případy neposkytují další informace (Švaříček, Šedová, 2007).

Vzorek, který je v bakalářské práci pozorován jsou pracovníci, kteří přicházejí do kontaktu s ohroženými dětmi a snaží se jim pomáhat. Konverzační partneři byli vybráni z různých organizací, které se touto problematikou zabývají. Vše bylo založené na domluvě schůzky a realizování rozhovoru.

4.6. MÍSTNÍ A ČASOVÝ RÁMEC

Rozhovory byly vedeny, vždy v konkrétní organizaci. Důvod byl i to, že se jednalo o pracovní prostředí pracovníků a mohli se při rozhovoru cítit příjemně a sebejistě a nemít strach sdělit detailnější informace. Rozhovory, byly vedeny vždy v kanceláři pracovníka, o samotě, abychom nebyli rušeni.

Rozhovor byl veden se šesti pracovníky.

Každý rozhovor byl zcela jedinečný, ať už se jednalo o náplň, atmosféru, odpovědi, které pracovníci poskytovali. Každý rozhovor trval zhruba patnáct minut, ale během doby byly zodpovězeny všechny otázky. Někteří pracovníci se o problému více rozpovídali, uváděli konkrétní příklady a své zkušenosti, během praxe, kterou s ohroženými dětmi získali. Byli ale i pracovníci, kteří pouze zodpověděli na otázky a dál problematiku hlouběji nerozebírali.

4.7. ETIKA VÝZKUMU

Etika při výzkumu plní velmi podstatnou funkci, při níž jsou určovány etické pravidla, které se během výzkumu uplatňují.

Hendl (2005) určuje zásady, které jsou důležité k tomu, aby byl výzkum správně vytvořen:

- Soukromí ať už při samotném rozhovoru, ale i anonymita osoby, která nám poskytuje informace

- Souhlas, který nám dá osoba, že s ním můžeme rozhovor realizovat
- Emoční bezpečí
- Reciprocita/vzájemnost, aby byla mezi osobami úcta a respekt k sobě navzájem

Etika v rozhovoru byla využita tak, že vždy, než byl rozhovor nahráván, byla položena otázka k souhlasu nahrávání rozhovoru. Bylo vysvětleno, pro jaký účel budou jejich odpovědi využité a sděleno, že všechny informace, řeknou budou samozřejmě anonymní. Žádný z pracovníků neměl problém s nahráváním rozhovoru. Jakmile byli zodpovězeni všechny otázky a další informace, které pracovníci chtěli autorce sdělit, poděkovala jim za čas, který jí věnovali a za odpovědi, které jí poskytli.

4.8. CHARAKTERISTIKA KONVERZAČNÍCH PARTNERŮ

Konverzační partneři byli pracovníci, kteří pracují nebo se setkávají s cílovou skupinou, která je tématem bakalářské práce. Aby byli rozhovory zajímavější, byli vybráni pracovníci z různých organizací. Od pracovníků se autorka chtěla dozvědět, jak vnímají tuhle problematiku a jak se snaží pomáhat ohroženým dětem.

Autorka každého konverzačního partnera stručně popíše a jelikož je povinna respektovat anonymitu konverzačních partnerů, bude uvádět pouze číselné označení.

KP 1

- Pohlaví: muž
- Pozice/funkce v organizaci: dobrovolný pracovník
- Organizace: Bílý kruh bezpečí
- Popis organizace: poskytuje odbornou, bezplatnou a diskrétní pomoc obětem a svědkům trestných činů
- Vzdělání: vysokoškolské vzdělání v oboru právo, absolvování základního výcviku.

KP 2

- Pohlaví: žena
- Pozice/funkce v organizaci: sociální pracovník
- Organizace: Klokánek
- Popis organizace: poskytuje okamžitou pomoc a domov ohroženým dětem, které je týrané, zneužívané či jiným způsobem ohrožené.
- Vzdělání: vyšší odborné vzdělání obor sociální

KP 3

- Pohlaví: žena
- Pozice/funkce v organizaci: sociální pracovník
- Organizace: Modrá linka
- Popis organizace: poskytuje informace, naslouchá, předává další důležité kontakty, zajišťuje odbornou pomoc, zprostředkovává podporu
- Vzdělání: Vysokoškolské vzdělání, rekvalifikační kurz

KP 4

- Pohlaví: žena
- Pozice/funkce v organizaci: vedoucí oddělení
- Organizace: Orgán sociálně-právní ochrany dětí
- Popis organizace: poskytuje pomoc rodinám a jejich dětem, vykonává sociálně-právní ochranu dětí a spolupracuje s dalšími organizacemi.
- Vzdělání: vysokoškolské vzdělání v oboru sociální

KP 5

- Pohlaví: žena
- Pozice/funkce v organizaci: pracovnice na oddělení kriminality
- Organizace: DROM, romské středisko
- Popis organizace: zabývá se procesem začleňováním osob, pomáhá dosahovat plné integrace osob, které jsou nějakým způsobem ohroženy trestnou činností.
- Vzdělání: vysokoškolské vzdělání obor sociální

KP 6

- Pohlaví: žena
- Pozice/funkce v organizaci: pedagog
- Organizace: MŠ Slavíčková
- Popis organizace: věnuje se předškolní výchově dětí, rozvíjí jejich osobnost a schopnosti a připravuje děti na další vzdělání
- Vzdělání: pedagogické vysokoškolské vzdělání

4.9. PŘEPISY ROZHovorŮ

Přepis rozhovorů byl jedním z náročnějších úkolů v bakalářské práci. Přepisy rozhovorů zabraly hodně času, z důvodu toho, že všechny rozhovory byly nahrány na mobilní telefon a následně, každý rozhovor přepsán do počítače slovo od slova. To, že byl každý rozhovor nahrán bylo velmi důležité, jelikož bylo výborně slyšet, jak se pracovník v danou chvíli cítil, když odpovídal na položenou otázku. Když byly rozhovory detailně přepsané, lépe se analyzovaly a zachytily totožné informace. Jeden rozhovor byl přepisován zhruba hodinu a půl.

5. ANALÝZA A INTERPRETACE DAT

5.1. VZDĚLÁVÁNÍ PRACOVNÍKŮ

Co se týče vzdělání, tak každý z konverzačních partnerů disponuje různými formami vzdělání. Je to ovlivněno i tím, jakou v organizaci zastávají pozici. Všichni se, ale shodli, že je potřebné minimálně vyšší odborné vzdělání na pozici sociální pracovník s odpovídajícím typem studia. Jediná odchylka byla u **KP 6**, který má vzdělání pedagogické, jelikož jeho profese je pedagog.

V organizacích jsou konverzačním partnerům poskytovány různé výcviky, programy a musí mít splněné určité typy rekvalifikačních kurzů. Jde o, aby se nadále vzdělávali a byli vybaveny těmi nejnovějšími způsoby pomoci a informacemi, které mohou svým klientům zprostředkovat.

KP 1: „*vysoká škola je jedna věc a potom je základní výcvik, který naše organizace organizuje pro všechny nové členy nové pracovníky. Jde o to, aby ten člověk neskočil rovnýma nohama do vody, aniž by s tím měl nějakou zkušenost.*“

KP 5: „*máme program, který se jmenuje asistence pomoci obětem a pachatelům trestné činnosti.*“

KP 3: „*minimálně voška a pracovník si musí udělat rekvalifikační kurz.*“

Konverzační partneři v organizacích berou svou práci hlavně jako pomoc a podporu těm, kteří to potřebují, snaží se naslouchat a hledat různé a nejlepší způsoby, jak vyřešit tíživou situaci.

KP 2: „*tety samozřejmě vybíráme, tak ty nemusí mít už vzdělání sociálního charakteru, v podstatě se klade důraz na ty osobní rysy, na to jak je teta vlastně schopná s tím dítětem pracovat, nebo jak se dokáže vcítit a poskytnout mu oporu, kterou potřebuje.*“

Práce s cílovou skupinou dětí, na kterých je pácháno jakékoliv násilí je velmi náročná a vyžaduje maximální zodpovědnost.

To potvrzuje **KP 4:** „u nás je to tak, že se na pozicích lidí často střídají, takže tady máme hodně nových mladých lidí, kolikrát i po škole úplně bez praxe. Ta práce je tak náročná, že zkušený člověk, tady dlouho nevydrží.“

K náplni profese pracovníků a tím, jak s ohroženými dětmi zahajují spolupráci a jak se k nim ohrožené děti dostávají byli odpovědi různorodé. Velmi to záleželo na typu dané organizace. Všichni se, ale shodly na faktu, že jakmile se o téhle problematice nějakým způsobem dozvědí, okamžitě zahajují řešení a hledají všechny potřebné informace k případu.

KP 6: „děti se k nám dostávají z venku, jakmile zjistíme, že je dítě týrané okamžitě je posíláme do pedagogicko-psychologické poradny a problematiku řešíme s dalšími institucí a hlavně s rodinou.“

KP 1: „málo kdy nás osloví přímo děti, většinou nás někdo osloví v jejich zájmu můžou to být rodiče, může to být Ospd, který nás požádá o pomoc.“

KP 3: „děti se na nás obracejí buď telefonicky to znamená přes mobil, pevnou linku nebo přes skype nebo písemně to znamená, přes schránku internetového poradenství nebo přes chat.“

KP 4: „podnětem z venku, buď třeba ze zdravotnického zařízení nebo ze školy nebo i od sousedů, prostě i oznámení od policie.“

Co se týče prvního kroku spolupráce mezi pracovníkem a ohroženým dítětem, záleží to velmi na situaci a na tom, zde je na první pohled jasné, že jde o týrání, nebo o zanedbání dítěte.

KP 4: „musíte vyrazit hnedka, protože je to prostě akutní případ, že vám někdo zavolá, že se něco děje, takže musíte okamžitě vyrazit do terénu a ověřovat to přímo v terénu. Někdy vstupujeme do kontaktu s rodinou prostřednictvím policie, která dělá výslechy, když je to tak vážné a vyšetřuje to jako trestný čin.“

KP 2: „*děti většinou nejsou akutně nějak hned, že by byli v nějakém strašném stresu, když k nám přicházejí, tak jako spíše postupně rozkrýváme takový věci jako je násilí na nich páchané, to se objevuje v průběhu pobytu.*“

Otázka, kde pracovníci nejčastěji získávají zkušenosti pro jejich práci, aby byla efektivní a vykonávala funkci takovou jakou má. Byla odpověď u všech konverzačních partnerů jednoznačná: „*terén, praxe.*“

KP 5: „*z terénu, máme i své terénní sociální pracovníky.*“

KP 6: „*za 35 let praxe už vím, jak se děti chovají a vidím, že není něco správně, když se chovají agresivně, ubližují kamarádům či naopak jsou plačtivý a straní se veškeré spolupráce, nezapojují se do her s ostatními dětmi.*“

KP 2: „*přímo na bojišti, to je vlastně naše práce, přináší spoustu různých situací, na které musíte reagovat, takže ty zkušenosti získáte potom. Samozřejmě různé vzdělání, kurzy, které absolvujeme.*“

5.2. POMOC A ŘEŠENÍ PROBLÉMU

Co se týče druhého okruhu, tak zde už byli odpovědi na otázky odlišné. V některých otázkách se konverzační partneři shodli v jiných nikoli. V čem se, ale konverzační partneři plně shodli byla hned první otázka, jak se snaží pracovníci v organizacích informovat veřejnost o daném problému. Zde bylo vidět, že organizace nebere tenhle problém na lehkou váhu, ale snaží se podávat lidem důležité informace, předávat zkušenosti a poskytovat kontakty, kam se mohou obrátit a kde vyhledat dostatečnou pomoc. Zkrátka, že na řešení problému nejsou sami. Organizace se snaží dostávat do povědomí lidí, z toho důvodu dělají veškeré besídky i přednášky, aby lidé potom věděli, kam se mají obrátit.

KP 1 a KP 5 se dokonce shodli na jedním ze způsobů, jak sdělit informace lidem.

KP 1: „*aktivity ve vztahu k obětem kriminality obecně. Hodně je to od přednášek na školách, přednášky pro širokou veřejnost, letáčky v MHD.*“

KP 5: *„prostřednictvím internetu, letáků, občas děláme kampaně ve spolupráci třeba s médii a letáčky v MHD.“*

KP 6: *„písemnou formou, časopisy například: Rodina a škola přednášky za účasti lékaře i psychologa.“*

Dokonce i pracovníci v jedné organizaci vydávají zpravodaj několikrát ročně, kde píšou o těchto problematice a uvádějí i pravdivé příběhy o lidech, kteří si problémem prošli.

KP 2: *„i na webových stránkách, se může objevit, že třeba něco řešíme, nebo jak narážíme na nespoleupráci nějakých úřadů, soudů apod.“*

Je velmi důležité, že organizace umí sice doporučit další organizace či konkrétní pracovníky, ale je dobré, když uvedou, čeho se člověk má vyvarovat, uvedou případy nespoleupráce dalších organizací.

Co se týkalo otázky na poskytování terapie, odpovědi se také lišily. V některých probíhá, krátkodobě, nebo se dítě posílá do specializované organizace, někde vůbec a v některých organizacích pouze na vyžádání, když je dítě v takovém stavu, že ji opravdu potřebuje. Konverzační partneři se, ale shodli na tom, že pokud je psychický stav dítěte na tolik ohrožen je potřebná terapie, ať už s psychologem či s psychiatrem. Spíše se jedná o dlouhodobou terapii. Jde, ale vidět, že se organizace zajímají o blaho dětí a to tím, že pokud si dítě už něčím takovým muselo projít, pracovníci chtějí, aby se dítě dále vyvíjelo správně, aby se na to vše snažilo zapomenout, a proto jim zprostředkuje odborníka.

KP 1: *„poskytujeme formou poradenství, nabízíme i terapii. V případě dítěte, bych řekl, že to trauma je obvykle hluboké, že ta naše terapie by zřejmě nestačila, protože je limitovaná na deset sezení.“*

KP 2: *„pokud děti mají větší potíže, tak dochází k psychologům, psychiatrům, tak to chodí externě, u nás psychoterapeut není.“*

KP 3: *„máme tedy poradnu, které je na jiné bázi, nemáme to jako službu. Terapie je, ale krátkodobá, jelikož jsme krizová intervence.“*

KP 4: „terapii ne, my jsme sociální pracovníci, takže pro terapeutický úkony využíváme odborný pracoviště.“

KP 5: „to dělají externí pracovníci a to už je potom na domluvě s tím daným pracovníkem a klientem.“

KP 6: „máme paní psycholožku, která vede sezení i s rodiči. U dětí je terapie převážně směřována na kroužky, soustředění jejich pozornosti prostřednictvím obrázků.“

Na otázku ohledně médií, zdali poskytují dostatečné informace, byli také velmi rozmanité odpovědi. Někteří se shodli na tom, že je to mnohem lepší jak dříve, že se více do problematiky angažují, uvádějí různé případy, řeší kauzy a snaží se lidem ukazovat, jak se správně chovat a jednat s druhými. Dokonce na to existují i různé semináře. Někteří se zase shodli na tom, že média na problematiku mají spíše negativní vliv a informace si píše přibarvují, aby v lidech probudili pouze citové vazby.

Dokonce **KP 6** sdělil, že média, dle něj neposkytují dostatečné informace, pro řešení dané problematik: „lidé by měli hledat odbornou pomoc v organizacích, které jsou k tomu určeny, jen zde se může dostat kvalifikované pomoci.“

KP 4 a KP 2 se shodli na faktu, že média mají pro veřejnost špatný vliv.

KP 4: „já mám s médii spíše negativní zkušenost, případ se prezentuje nehodným způsobem a veřejnost to spíše děsí a zastrašuje, než aby to mělo takovou osvětovou povahu.“

KP 2: „takový ty kauzy co se řeší, což bývá někdy dost zkreslený ty informace. Informace jako takové spíš na odborných stránkách zařízení, kde se setkávají s týranýma dětma.“

KP 5: „já si myslím, že ta informovanost je, že je to mnohem lepší než to bývalo. Dokonce se o tom i více mluví a velkou mírou se na tom podílejí velké organizace a všelijaké kampaně, které o tom mluví a tenhle fenomén zajímá i mnoho médií, takže o něm také dost mluví.“

5.3. DÍTĚ A RODINA

Co se týče okruhu rodina, tak se konverzační partneři shodli, že každý případ je zcela individuální. Co se týče obnovení vztahů mezi rodiči a dětmi, nebo udržování kontaktů s dítětem po odebrání z rodiny, nedá se paušálně odpovědět. Každý z pracovníků pracuje s rodinou jiným způsobem. Každému z pracovníků, jde o to, pokud je to možné, aby dítě udržovalo nějaký kontakty s rodinou, samozřejmě pokud dítě není vyloženě proti tomu se s rodinou stýkat. Zcela záleží také na tom, jaké týrání bylo na dítěti použito a jakou mělo intenzitu. Záleží také na tom, v jakém věku dítě je. Pokud je ještě úplně malinké je možnost, že si v budoucnosti nebude pamatovat tolik, než když je starší a vnímá věci co se kolem něj dějí. Je také hodně důležité uvážit veškeré informace, které osoby nebo dítě prokazuje k tomu, že je týrané. Někdy dítě bere jako týrání to, že mu rodiče dají facku za to, že je drzí nebo mu zakáží počítač kvůli špatným známám. Dítě může i díky těmhle věcem usvědčit své rodiče za to, že ho týrají. Proto je potřeba vše důkladně zvážit, jelikož ne vždy se může jednat o týrání dítěte.

Na otázku, kterou jsem konverzačním partnerům položila, zdali je možné v budoucnosti obnovit vťahy mezi členy rodiny a dětmi, odpovídali takto.

KP 1: *„je to naprosto individuální, podle typu týrání a podle vztahu mezi těmi lidmi. Dovedu si představit, že za určitých okolností by to tak mohlo jít.“*

KP 2: *„je to velice obtížné a záleží na té konkrétní situaci, že někde se to povede a někde hůř. Většinou se dítě nevrací do té rodiny, kde bylo týrané, pokud se týrání prokáže.“*

KP 5: *„je to velmi individuální, určitě podle toho jaký typ násilí tam probíhá, jaké jsou celkové vazby v rodině.“*

Na udržování kontaktu mezi rodiči a dětmi po odebrání dětí z rodiny odpovídali konverzační partneři takto.

KP 6: *„pokud rodičům na dítěti záleží a mají snahu být lepším rodičem změnit svoje dosavadní chování je dobré, aby kontakt s dítětem udržovali a snažili se obnovit vztahy.“*

KP 4: „nesetkala jsem se s tím, že by dítě týrala celá jeho rodina, což znamená, že je dobré, aby se ostatní členové s dítětem setkávali pokud dítě není proti. Já jsme se hodně setkala s tím, že dítě bylo týraný nebo zneužívaný, tak to bylo v důsledku omezení toho rodiče, že nebyl schopen nějaké lepší výchovy.“

KP 3: „je důležité pracovat na sanaci rodiny, také je vhodné rodinná terapie. Osobně si myslím, že je důležité, aby dítě mělo kontakt s biologickými rodiči, i když se tam vyskytoval syndrom CAN.“

5.4. INTEGRACE DÍTĚTE

Začlenění je velmi důležité. Ať už jde o postavení v rodině, ve skupině přátel nebo ve společnosti. Nikdo z nás nechce být vytlačován ostatními, nemít žádný respekt u druhých a být pouze obětní beránek nebo černá ovce rodiny. Pro dítě, které bylo nějakým způsobem týráno či zanedbáváno je velmi důležité, aby se dokázalo začlenit opět do kolektivu a mít pocit, že je potřebný pro ostatní.

Vliv prostředí, dítě vnímá a také ho ovlivňuje. To, jak se dítě učí zvládat nátlak okolí záleží z velké části i na jeho osobnosti, charakteru a touhou se s problémem vyrovnat. Je také velmi důležité, zda okolí ať už škola, kamarádi či média, pokud je to nějaká mediálně známá kauza ví, je to pro dítě mnohem více náročnější se s faktem vyrovnat.

KP 1: „ze strany dospěláků, spolužáků se může reakce komplikovat sekundárně to dítě viktimizovat tím, že se k tomu vrací a že vlastně se stane jakoby nějakým způsobem označený.“

KP 4: „pracovala jsem s chlapcem, který byl doma týraný nebo spíše šikanovaný a on byl i v tom kolektivu takový ušláplý. Kolektiv vycítil, že je to takový slabší jedinec, který je na šikanování vhodný a chovali se k němu podobně, jako jeho rodina.“

Jak se děti zařazují do kolektivu mezi ostatní děti a dospělí, pokud nejsou s rodinou odpovídali konverzační partneři

KP 6: „velmi záleží na tom, jaký vztah a postoj osoba k dítěti uplatňuje. Pokud osoba ohrožené dítě přijme nabídne mu pomoc a podporu snaží se pochopit jeho pocity, tak se dítě dokáže dobře do kolektivu začlenit.“

KP 3: „hodně záleží na dítěti samotném a také na třídním kolektivu, jak moc ho kolektiv přijme a jestli o týrání ví nebo ne. Já se osobně setkala s oběma varianty, že třída o tom věděla a docházelo k dalšímu stupni šikany. Ale naopak jiný třídní kolektiv o tom věděl a zde bylo dítě zcela integrováno. Hodně záleží i na učitelích, jak oni pracují s třídní skupinou.“

K aktivitám, které jsou vhodné pro děti, se konverzační pracovníci vyjadřovali tak, že se většinou shodli na tom, že aktivity jsou důležité pro každého. Smysluplné využití volného času a nalezení koníčků, které nás baví je velká motivace změnit svůj životní styl, se kterým nejsme ztotožnění. Proto je dobré, aby dítě nebylo do ničeho tlačeno a opravdu dělalo aktivity, které ho naplňují a mělo z nich radost a přinášelo mu to pocit uspokojení, ne pocit utrpení. Je dobré, aby dítě zažívalo aktivity jak individuální, aby si vyzkoušelo, co sám dokáže a jak moc si sám sobě dokáže věřit. Ale také je důležité zažívat aktivity skupinově, naučit se ve skupině pracovat, zodpovídat i za druhé a vzájemně spolupracovat a umět se podpořit.

KP 5: „my máme i nízkoprahové zařízení pro děti, jsou zde volné aktivity, ale i aktivity organizované, které jsou zaměřeny například na divadlo, tanec, zpěv. Vždy je potřeba zjistit potřeby a zájmy toho daného dítěte, a to nějakým způsobem rozvíjet.“

KP 2: „nějaké ty kroužky jim zabezpečit, relaxace, nebo se děti mohou i vykreslit ze nějakého trápení, zpívání.“

Pokud dítě v dětství bylo týráno může se stát, že se vyčlení z veškeré kolektivní spolupráce a neumí dávat a projevovat své emoce. Většinou v organizacích pracovníci odpovídali pouze podle toho, jaký na to mají názor, jelikož neprocházejí celou socializací dítěte nevidí každý jeho posun. Myslí si, že si to dítě může vše přenášet do své vlastní rodiny a chovat se stejně.

KP 6: „*může se to stát a nemusí, záleží na tom, kde dítě žije a v jaký kolektiv ho obklopuje.*“

KP 4: „*myslím si, že stát se to určitě může, ale takhle otázka je spíše pro psychology.*“

5.5. TÝRÁNÍ A ZNEUŽÍVÁNÍ DÍTĚTE

Zde konverzační partneři odpovídali podle toho, s jakým typem týráním v praxi mají nejčastěji zkušenosti. Ani jeden z nich mi jednoznačně nedokázal odpovědět, jaké násilí je nejhorší, jelikož každý má nějaké jiné následky. Většinou odpovídali, že je to buď psychický nebo sexuální. To že je dítě psychicky týrané si nemusí uvědomovat ani rodiče, protože jejich chování pokládají zcela za normální. Nemusí to být hned odhalitelné, že se na dítěti psychického týrání dopouštějí. Například se může jednat o rodiče, které se rozvádějí, o svoje děti se tahají a jejich děti tím bohužel trpí nejvíce. Snaží se házet vinu na druhého a děti štvát proti tomu druhému.

KP 2: „*tak to těžko říct, protože každý to vnímá jinak. Spíš nejzákeřnější je takové to týrání psychické, které nejde úplně prokázat.*“

KP 5: „*tak asi sexuální, obzvlášť pokud je konáno rodinným příslušníkem.*“

KP 4: „*někdy tady mám případy a už vidím osmi letý dítě a jeho rodiče a říkám si chudák, co z něj bude, jak on se bude chovat v dospělosti. A už to vidím má deset dvanáct let a vidím, že se nevyvíjí tak, jak má. Protože nedostane příležitost vyvíjet se v klidném rodinném prostředí.*“

Na otázku, jak se projevuje násilí fyzické, odpovídali všichni konverzační partneři podobně. Nejčastěji to byli modřiny, popáleniny, řezance, jizvy po těle.

KP 3: „*bití, kopání, tahání za vlasy, nebo za uši.*“

KP 6: „*modřiny, popáleniny, díky nekomunikuje s ostatními a bojí se prudších pohybů dospělých osob.*“

Co se týče otázky, které byla směřována na psychické násilí a zdali lze v dospělosti psychické násilí vytěsnit, byla odpověď jednoznačná. Konverzační partneři odpověděli,

že to lze, ale že hlavně záleží na tom, pokud se s dítětem bude na následku psychického týrání odborně pracovat, jelikož sám to určitě nezvládne. Potřebuje i silnou podporu od svých nejbližších.

KP 1: *„záleží hrozně na tom, jestli máte kolem sebe lidi, který vás v tom podpoří a jestli chodíte na terapie, lze pro to udělat hodně, aby ten člověk na tom zapracoval, ale asi to nejde říct, že by to prostě vymizelo ze života.“*

KP 3: *„dá se s tím pracovat, aby to zvládlo. Určitě by to nemělo vytěsňovat nebo zapomínat na to, je to něco co patří k jeho životu a bohužel a musí to do toho svého životního příběhu nějak integrovat, tak aby se s tím co nejlépe vyrovnal a je to běh na dlouhou trať a chce to terapii.“*

Na otázku, zdali pokud dítě bylo sexuálně zneužito přenáší následky do svého intimního života v dospělosti se všichni až na jednoho konverzačního partnera shodli, že určitě.

KP 3: *„známe případy, kdy vůbec nevadilo, že byli sexuálně zneužiti a zvládli se s tím vyrovnat, všechno záleží na člověku, ale i na tom jakým způsobem byli zneužiti a jak moc si tenhle zážitek dokáží vybavit.“*

KP 1: *„určitě jo, dokonce jsem slyšel i výzkum podle kterého se zkoumaly prostitutky, tak se zjistilo, že asi osmdesát procent z nich zažilo v dětství v podstatě sexuální násilí, takže to má vliv do dalšího života.“*

ZÁVĚR

V praktické části bylo cílem zjistit, jak se pracovníci vzdělávají k dané problematice, jaké mají vzdělání, aby mohli pracovat s cílovou skupinou. Jde o to pomoci, při řešení problému být nápomocný a poskytnout jim všechny informace, k vyřešení jejich situace. S jakými dalšími organizacemi i pracovníky spolupracují, aby se problém vyřešil co nejefektivněji a dítě mohlo nadále fungovat a zmírnit či úplně odstranit následky, které je v jejich životě potkaly. Dále jakým způsobem se dítě dokáže začlenit do společnosti a fungovat ve svém životě. Proto je praktická část rozdělena do pěti okruhů, které pomohou na výzkumnou otázku odpovědět.

Co se týče prvního okruhu, byli odpovědi na otázky různorodé. Což se dalo předpokládat, jelikož každý z konverzačních partnerů, pracuje v jiné organizaci i na jiné pozici. Z toho vyplývá, že každý má odlišné vzdělání, náplň práce i zkušenosti, které v rámci své organizace uplatňuje.

Druhý okruh byl věnovaný pomoci a řešení. Zde byli pokládány otázky hlavně o tom, jak moc je informovaná veřejnost o dané problematice, jak se pracovníci v organizacích snaží angažovat, aby se téma dostalo do podvědomí co nejvíce lidem, a hlavně problém nepřehlíželi a snažili se pomáhat. Dále terapie, které je důležitá, pokud se dítě o svém problému svěří a chce pracovat s tím, aby se naučil situaci zvládnout, protože bez kvalifikované podpory to sám nezvládne. Byla shoda v tom, že terapie nemůže být pro dítě krátkodobá. Jedná se o terapii, které vyžaduje dlouhodobější spolupráci s odborníkem. Média hrají v téhle problematice také svoji roli. Mohou být zprostředkovatelé informací a je důležité si vybírat správný typ médií, kde lidé mohou informace vyhledávat. Média, mají někdy potřebu informace zkreslovat. Proto je důležité hledat informace na odborných stránkách, nebo přímo u zdroje. Zejména v organizacích, které se s problémem setkávají prakticky denně.

Třetí okruh byl věnovaný rodině a dítěti. Je důležité obnovovat vztahy mezi rodinou a dětmi, pokud tam došlo k nějakému zneužití či zanedbání dítěte, tedy pokud to je v zájmu dítěte. Není, ale dobré za každou cenu slepovat vztahy v rodině, pokud je to proti zájmu dítěte a není žádoucí, aby dítě nadále udržovalo kontakt s rodiči.

Čtvrtý okruh byl zaměřený na integraci dítěte. Každý člověk, chce někam patřit a mít někde zázemí. Vědět, že se má kam vrátit a na někoho se obrátit.

Pátý a poslední kruh byl věnován týrání a zneužívání dětí. Nejde jednoznačně říct, které násilí je nejhorší. Každý typ v sobě nese určité předpoklady, které každý člověk prožívá individuálně. Problém je, že dítě si ani mnohdy neuvědomuje, že je týrané či nějak zanedbávané. Začne si to uvědomovat až když je ze své rodiny odebráno a je umístěno do zařízení, kde mu má být pomoci. Až v něm si začne uvědomovat, že u nich doma nebylo něco v pořádku, že v jiných rodinách výchova i jednání rodičů bylo jiné a teprve tehdy začne situaci nějak řešit. Někdy může dojít k faktu, že dítě nemusí být přímo obětí týrání, ale může se stát svědkem, kdy je například jeho matka týrána či zneužívána. Následky si také nese celý svůj život a problém je v tom, že si to poté může přenášet do své vlastní rodiny, protože to ve svém dětství neřeší a v dospělosti se s tím bohužel nevyrovná.

Vyhodnocení výzkumu přineslo odpovědi na výzkumnou otázku. Byly zodpovězeny všechny otázky, které byly důležité pro praktickou část.

Závěrem práce lze shrnout, že je důležité věnovat dětem pozornost a svůj čas. Snažit se je vychovávat tak, aby v budoucnu měli dobré postavení a sami na sebe byly pyšní. Výchova a chování dětí, je vždy vizitkou rodiny a prostředí ve kterém se vyskytuje. Každý chce mít pěkné dětství a mít fungující rodinu na kterou se může obrátit.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

ANTIER, E., *Agresivita dětí*. Praha: Portál s.r.o., 2004. ISBN 80-7178-808-2.

BALVÍN, J., *Pedagogika, andragogika a multikulturalita*. Praha: nakladatelství: Hnutí R. mezinárodní vědecká rada, 2012. ISBN 978-80-86798-07-3.

BAREŠOVÁ, A., *E-learning ve vzdělávání dospělých*. Praha: nakladatelství: VOX, 2011. ISBN 978-80-87480-00-7.

CONWAYOVÁ, H., *Domácí násilí příručka pro současné i potenciální oběti*. Praha: nakladatelství a.s Albatros, 2007. ISBN 978-80-00-01550-7.

ČERNÁ, A. a DĚDKOVÁ, L. a MACHÁČKOVÁ a kol., *Kyberšikana: průvodce novým fenoménem*. Praha: GRADA publishing a.s., 2013. ISBN 978-80-210-6374-7.

DISMAN, M., *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 4. vyd. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1966-8.

ELLIOTTOVÁ, M., *Jak ochránit své dítě*. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-157-6.

ERB, H., *Násilí ve škole a jak mu čelit*. Praha: nakladatelství AMULET, 2000. ISBN 80-86299-22-8.

FISHER, S. a ŠKODA, J., *Speciální pedagogika*. Praha: nakladatelství TRITON, 2008. ISBN 978-80-7387-014-0.

GÁL, F. a kol., *Násilí*. Praha: nakladatelství: EGPEM, 1994. ISBN 80-8539-41-X.

HAVLÍK, R., *Úvod do sociologie*. 6. vyd. Praha: Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2843-1.

HENDL, J., *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

HLAVSA, J. a kol., *Psychologické metody výchovy k tvořivosti*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986. ISBN 14-526-86.

JANDOUREK, J., *Průvodce sociologií*. Praha: GRADA publishing a.s., 2008. ISBN 978-80-947-2397-6.

JANÍK, T. a kol., *Metodologické problémy výzkumu didaktických znalostí obsahu*. Brno: Edice pedagogické literatury, 2008. ISBN 978-80-7315-165-2.

KOLÁŘ, M., *Bolet šikanování*. 2. vyd. Praha: Portál s.r.o., 2001. ISBN 80-7367-014-3.

KŘIVOHLAVÝ, J., *Jak přežít vztek, zlost a agresi*. Praha: GRADA publishing a.s., 2004. ISBN 80-247-08-18-3.

MARTÍNEK, Z., *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Praha: GRADA publishing a.s., 2009. ISBN 978-80-947-2310-5.

MATOUŠEK, O., *Ústavní péče*. 2.vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999. ISBN 80-85850-76-1.

MATOUŠEK O., a PAZLAROVÁ H., *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny*. Praha: Portál s.r.o., 2010. ISBN 978-80-7367-739-8.

MATOUŠEK, O., a PAZLAROVÁ, H. a kol., *Podpora rodiny*. Praha: Portál s.r.o., 2014. ISBN 978-80-262-0697-2.

MATOUŠEK, O. a kol., *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. Praha: Portál s.r.o., 2007. ISBN 978-80-7367-310-9.

MUFSONOVÁ, S. a KRANZOVÁ, R., *Linka důvěry: o týrání a zneužívání*. Praha: nakladatelství Lidové noviny, 1996. ISBN 80-7106-194-8.

NAKLADATELSTVÍ Svoboda, *Sociální deviace: úvod do obecné teorie*. Praha: 1988. ISBN 25-032-88.

NOVÁK, T. a CAPPONI, V., *Sám proti agresi*. Praha: GRADA publishing, 1996. ISBN 80-7169-253-0.

PÖTHE, P., *Emoční poruchy v dětství a dospívání psychoanalytický přístup*. Praha: GRADA publishing a.s., 2008. ISBN 978-80-2131-6.

RÖHR, H., *Zneužití: léčba následků sexuálního či emočního násilí*. Praha: Portál s.r.o., 2014. ISBN 978-80-262-0601-9.

STRAUSS, A. a CORBINOVÁ, J. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Boskovice: nakladatelství Albert, 1999. ISBN 80-85834-60-X.

SVOBODA, J., *Agrese a agresivita v předškolním a mladším školním věku*. Praha: Portál s.r.o., 2014. ISBN 978-80-262-0603-3.

ŠTECHCH, S. a ZAPLETALOVÁ, J., *Úvod do školní psychologie*. Praha: Portál s.r.o., 2013. ISBN 978-80-262-0368-1.

ŠTÍPEK, P., *Dítě na zabití*. Praha: Portál s.r.o., 2011. ISBN 978-80-7367-981-1.

ŠVAŘÍČEK, R. a ŠEDOVI, K. a kol., *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách: pravidla hry*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

VANÍČKOVÁ, E., *Interpersonální násilí na dětech*. Praha: Úřad vlády, vládní kampaň, Stop násilí na dětech, 2009. ISBN 978-80-7440-001-8.

WINTERHOFF, M., *Proč se z našich dětí stávají tyrani aneb ztracené dětství*. Praha: Euromedia group, 2011. ISBN 978-80-249-1564-7.

Seznam použitých internetových zdrojů

ZÁKON č. 89/2012 Sb., ze dne 3. února 2012. *Kde hledat informace*: [online].

Dostupné z: <http://www.pracepropravniky.cz/zakony/novy-obcansky-zakonik-cast-druha-rodinne-pr/>.

SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ

Seznam obrázků

Obrázek 1: Krizová situace.....	17
Obrázek 2: Normální rozložení hranic školy a rodiny.....	18
Obrázek 3: Model komunikace.....	29

Seznam grafů

Graf 1: Grafické znázornění konceptualizace.....	42
--	----

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A: Doslovný přepis rozhovoru s KP 1.....	70
Příloha B: Doslovný přepis rozhovoru s KP 2.....	75
Příloha C: Otázky k rozhovoru.....	80

Příloha A - Doslovný přepis rozhovoru KP 1

Osoba konverzačního partnera je označena ve výpovědích jako KP 1.

Já: Jakou praxi a vzdělání má pracovník, pokud pracuje s ohroženými dětmi, na kterých je pácháno jakékoliv násilí?

KP 1: *Tak jak jsem říkal v podstatě má stejnou praxi, kterou vyžadujeme pro všechny naše pracovníky, což znamená z hlediska vzdělání, já musím vysvětlit, že máme asistenty a poradce takže ten, na koho se ptáte jsou primárně poradci. To jsou ti, kteří pracují v rámci poradenské činnosti, což je to hlavní čemu se věnujeme. Musí to být lidé s ukončeným vysokoškolským vzděláním v oboru právo nebo psychologie případně sociální práce, myslím tím že tam jsou zároveň dva lidi, kteří vždycky pracují s tím klientem. To je určitý specifikum naší služby takže je tam vždycky jeden člověk který se věnuje tomu právnímu aspektu věci a druhý je ten psycholog nebo sociální pracovník. Takže vysoká škola je jedna věc a potom je tam základní výcvik, který naše organizace organizuje pro všechny nové členy nové pracovníky a ten je čtyřdenní. Takže to je minimum potom jsou tři následky na službě, aby ten člověk neskočil rovnýma nohama do vody aniž by s tím měl nějakou zkušenost a to je vstupní požadavek. Potom pro ty pracovníky děláme specializační výcviky, které mohou být zaměřeny na různá témata včetně dětských obětí a podobně.*

Já: Jak se k vám zneužívané nebo týrané děti dostanou, a kterým prvním krokem zahájíte spolupráci?

KP 1: *Řekl bych, že v tomhle tom případě je to málo, kdy nás osloví přímo. Většinou, že nás někdo osloví v jejich zájmu můžou to být rodiče, může to být Ospd, který nás požádá o pomoc.*

Já: Kde získáváte nejčastěji zkušenosti pro práci s cílovou skupinou?

KP 1: *Tak já musím vysvětlit, že naši jak jsem vám říkal, že naši pracovníci jsou dobrovolníci. Záleží na jejich práci jestli s cílovkou mají zkušenosti. Například máme kolegyni, která pracuje právě na krizovém centru, to znamená pokud to tak vyjde a zrovna má práci a je v službě ona, tak tím je to jednodušší. My máme vlastně, ale služby plánované dopředu, takže těžko říct jestli to vyjde, ale když by se stalo že by to byl nějaký*

dopředu avizovaný těžký případ tak samozřejmě lze přizpůsobit tu službu tak, že tam půjde člověk, který s tím má větší zkušenosti. Jinak kolegyně, jak jsem vám říkal případová manažerka, která má na starosti ty nejtěžší případy, kam nepochybně spadají týrané a zneužívané děti, tak má dlouholeté zkušenosti jako policejní psycholožka, dělala na lince důvěry takže řekl bych, že byť se nevěnovala primárně dětem, tak jako psycholožka má zkušenosti bohaté.

Já: Jak se snaží pracovníci v organizaci informovat veřejnost o problému?

KP 1: *Opět je to součástí naší informační aktivity ve vztahu k obětem kriminality obecně a těch aktivit je hodně je to od přednášek na školách vůči teda vlastně studentům i děláme přednášky pro širokou veřejnost. Zrovna v letošním roce jsme měli pětadvacet let, takže jsme měli video smyčky v MHD, internet, takové ty klasické způsoby a využíváme i takové nebo snažíme se v posledních letech využívat i zprostředkování osobní to znamená nezaměřovat se jenom na naše potenciální klienty, ale na širokou veřejnost, která když o nás ví a ví o takovém případě ve svém okolí, tak může udělat prostředníka. Vlastně že toho člověka doporučí, protože často zjišťujeme že člověk, který nás potřebuje neví o tom, že existujeme a nebo nezná tu službu. Tak vycházíme z toho, že třeba někdo v tom okolí může zafungovat jako jakási spojka.*

Já: V čem a jak dítěti terapie pomůže?

KP 1: *My normálně poskytujeme odborný sociální poradenství formou poradenství. Nabízíme i terapii máme terapeutku, ale primárně terapie jako taková je v podstatě cílem je pomoc s překlenutím těch dlouhodobých psychických následků spojených s trestným činem, ale v případě dítěte bych řekl, že to trauma je tak obvykle hluboké, že ta naše terapie by zřejmě nestačila. Protože ta naše je limitovaná na deset sezení a je to v podstatě jakási jako prvotní terapie pro člověka, který řeší důsledky trestného činu u těch dětí tam si myslím, že je vhodnější, aby se jim věnoval spíš dětský psycholog. Aby to bylo dlouhodobější práce, takže my můžeme třeba pokrýt pokud je to něco aktuálního nebo akutního, tak můžeme pokrýt jakoby ten základ, ale určitě si myslím že je vhodnější potom toho klienta předat specializované službě.*

Já: Nabízejí média dostatečné informace, ve kterých veřejnost může vyhledat řešitelnou pomoc?

KP 1: *Já si myslím, že toto není cílem médií. Cílem médií je informovat o těch případech, což je dobře, protože tím pádem to vlastně tu veřejnost zcitlivuje, když si vzpomenu na kauzu Dominik, což byla taková ta jedna asi z nejviditelnějších kauz, tak bych řekl že to udělalo hodně, pro zburcování veřejnosti, že si jako uvědomili lidé, že když se nějaký signál v jejich okolí vyskytuje, tak by to neměli přehlédnout. Myslím si, že každý ví, že existuje něco jako Ospod, někdo kdo se stará o blaho dětí a nebo při nejhorším, když je to fakt vážný, tak třeba policie. Protože třeba ten Ospod má velmi široký pole subjektů, se kterými může spolupracovat, takže je důležitý někde začít a ten zbytek se k tomu automaticky přidá.*

Já: Pokud je dítě týrané svojí rodinou je možné do budoucnosti obnovit vztahy mezi členy rodiny?

KP 1: *Za prvé je to naprosto individuální, podle typu týrání, podle vztahu mezi těma lidmi a hlavně je to otázka spíš pro psychologa já jsem právník, takže na tohle bych si netroufal odpovědět, ale dovedu si představit za určitých okolností by to tak mohlo být.*

Já: Když je ohrožené dítě z rodiny odebráno a umístěno do speciálního zařízení, udržuje rodina pravidelný kontakt s dítětem?

KP 1: *No v některých případech bych řekl, že ani nemůže že je tam ten kontakt jako zakázán. Vím o případech nebo slyšel jsem o případech, kdy vlastně dítě paradoxně navštěvuje třeba svoji matku, která byla pachatelkou týrání, tak ji navštěvuje ve vězení. Nejsem si úplně jistý, že je to šťastná myšlenka, takže je to opět zase individuální.*

Já: Jak se učí děti zvládat nátlak okolí?

KP 1: *No jak se učí, je hodně důležité, jestli o tom ta veřejnost ví nebo neví. Jako pokud je to kauza, která je mediálně probírána, tak samozřejmě je to pro to dítě daleko náročnější to zvládnout a dovedu si představit, že jak ze strany dětských spolužáků, tak i ze strany dospěláků to může ta reakce komplikovat a sekundárně to dítě viktimizovat tím, že se k tomu se vrací a že se vlastně stane, jakoby nějakým způsobem označený.*

Já: Jak se týrané dítě zařazuje do kolektivu ostatních dětí a ve styku s dospělými mimo rodinu?

KP 1: *My už jakoby do jejich další socializace jako nezasahujeme, jako že bychom je provázeli v tom smyslu, že bychom jako bychom s nimi šli do školy a viděli, jak se tam začleňují, takže tohle to je pro mě dost věc jako která je mimo naše oblasti.*

Já: Jaké jsou vhodné aktivity pro děti, aby v nich viděli dostatečnou smysluplnost?

KP 1: *Tohle to je fakt pro specializovanou službu. Myslím si, že bude lepší, když vám na to odpoví jiné organizace.*

Já: chápu, určitě to nevadí, i tak děkuji za odpověď.

Já: Může se stát, že dítě, které bylo v dětství týráno, se v dospělosti vyčleňuje z veškeré kolektivní spolupráce a neprojevuje své emoce?

KP 1: *To jo, to určitě, zrovna teďka když jste zmínila to vzdělávání nebo tu zkušenost těch pracovníků, tak zrovna jsme byli s dvěma kolegyněmi s terapeutkou a stou případovou manažerkou na kurzu, který se zabývá právě sexuálním zneužíváním dětí a vím, že třeba tam byla odbornice, která se tomu fakt věnuje jako specializovaně a zmiňovala právě to, že ty dopady pro další život jsou podstatný a týká se to samozřejmě i začleňování toho člověka do společnosti v pozdějším věku.*

Já: Jaké je nejčastější násilí na dětech, které je nejhorší a kdo ho páchá nejčastěji?

KP 1: *Těžko říct, protože vy se ptáte na nějaký fenomén, který jenom malinkatá část vyjde na povrch. Kdybychom se podívali na to, co se dostane do trestního řízení co šetří policie, tak to jsou případy takový ty asi nejvíce závažné, kdy to je skutečně to sexuální nebo fyzický a trošku je problém u toho psychického, protože to dneska se ještě moc nedaří pojmenovávat a prokazovat a nepovažuje se za natolik závažný. Takže u toho sexuálního, tak je prokázáno, že to bývají otčímové, zejména pokud se dostanou do rodiny ve věku, kdy to dítě už je starší.*

Já: Jak se nejčastěji projevuje fyzické násilí?

KP 1: *Nepřiměřený tresty v podstatě jakoby bezdůvodný tresty, to znamená zase se vracím k tomu Dominikovi, který tam třeba musel chodit po zemi s napínáčky, prostě*

připevněnými k nohám jako v podstatě trest, ale dá se říct, že s pohledu toho rodiče to byl trest jako výchovná metoda, ale v bylo to jasné týrání. Často se ukazuje, že rodič, který týrá tak sám má v podstatě nějakou historii násilí v rodině a považuje to v podstatě za normu, kterou jenom přenáší do vlastní výchovy.

Já: Je možné u dítěte v dospělosti vytěsnit psychické násilí?

KP 1: *Myslím, že do určité míry nelze říct jednoznačně ano nebo ne. Taky záleží hrozně na tom, jestli máte kolem sebe lidi, který vás v tom podpoří. Jestli chodíte do terapie, lze pro to jako hodně udělat, aby ten člověk na tom zapracoval, ale asi to nejde říct, že by to prostě, jakoby vymizelo z toho života. A ještě jsem chtěl k tomu říct, to vytěsnění je právě ta metoda, kterou někdo může používat jako ve smyslu snažit se na to zapomenout a tím v podstatě jakoby neřeší tu podstatu, takže to tam zůstává a může to v podstatě kdykoliv vyplout na povrch.*

Já: Jestliže dítě bylo v dětství sexuálně zneužito, nese si následky i do svého intimního života v dospělosti?

KP 1: *Určitě, dokonce to sem slyšel i výzkum podle kterého se zkoumali prostitutky, tak se zjistilo že asi devadesát procent z nich zažilo v dětství v podstatě sexuální násilí, takže určitě to má vliv do dalšího života.*

Příloha B - Doslovný přepis rozhovoru KP 2

Osoba konverzačního partnera je označena ve výpovědích jako KP 2.

Já: Jakou praxi a vzdělání má pracovník, pokud pracuje s ohroženými dětmi, na kterých je páčáno jakékoliv násilí?

KP 2: *Tak to záleží, na jaké pozici ten pracovník pracuje, protože tady třeba v Klokánku máme sociální pracovníky pak máme tety, které pečují o děti, takže i to vzdělání se potom liší. Sociální pracovník vlastně musí mít podle zákona splněné vzdělání, což je vlastně minimálně DIS nebo bakalář nebo magisterský stupeň sociálně právního studia. No a ty tety samozřejmě co tady vybíráme, tak ty nemusí mít už vzdělání nějakého takového charakteru, ale v podstatě tam se klade důraz na ty osobnostní rysy, na to jak je teta vlastně schopná, s tím dítětem pracovat, nebo jak se dokáže vcítit a poskytnout mu tu oporu, kterou potřebuje.*

Já: Jak se k vám zneužívané nebo týrané děti dostanou, a kterým prvním krokem zahájíte spolupráci?

KP 2: *Tak dostanou se tak, pokud Ospod zavolá, že je nějaká problémová situace v rodině a to dítě se z té rodiny odebírá, tak potom teda na základě té žádosti Ospod. Nebo intervence Ospodu, pak se k nám může dostat samozřejmě poté co přijde někdo z rodiny, může třeba babička si všimnout nějakého násilí na dětech, může prostě přijít i cizí osoba, že to dítě dovede nebo dítě samo na vlastní žádost může přijít do Klokánku. Takže i takhle by se sem mohl dostat nebo rozhodnutím soudu, pokud se to řeší delší dobu a soud rozhodne, že dítě v rodině nemůže zůstat tak ho prostě svěří do Klokánku. No a ta první intervence v podstatě to, podle té situace v jakém stavu je dítě, pokud prostě bylo ve špatném, tak se volá paní psychologka, které by případně začala nějakou spolupráci. Děti většinou nejsou akutně v nějakém strašném stresu, když k nám přichází. To spíše postupně rozkrýváme takový věci, jako je násilí na nich páchané, nebo nějaké týrání.*

Já: Kde získáváte nejčastěji zkušenosti pro práci s cílovou skupinou?

KP 2: *Tak zkušenosti přímo na bojišti, tady ta práce v Klokánku přináší spoustu situací různých, na které musíte reagovat, takže ty zkušenosti získáte. Potom samozřejmě různé vzdělávání a kurzy, které absolvujeme.*

Já: Jak se snaží pracovníci v organizacích informovat veřejnost o problému?

KP 2: *Fond ohrožených dětí vydává zpravodaj několikrát ročně, kde vlastně píšeme o té problematice dáváme, tam příběhy třeba i dětí, kteří prošli Klokánkem. Jak se ta situace vyvíjela, kdo třeba nám pomohl, nepomohl, jak reagovala státní správa na takovou situaci jako je třeba týrání dítěte, takže tady ten zpravodaj. Potom i na stránkách webových fond ohrožených dětí případně Klokánku, tam se může objevit, že třeba něco řešíme nějakou věc, nebo jak třeba nerážíme na nespolupráci nějakých úřadů, soudů. Takže řešíme i tuhle formu.*

Já: Vy máte myslím i o Vánocích ty dárky pro děti že ano?

KP 2: *Ano, Vánoce patří dětem taková akce, kdy máme vlastně strom v Olympii. Strom splněných přání, tak tam vlastně jsou přání dětí z Klokánku ze všech celé republiky. Tak to taky pořádáme, takže jako veřejnost o nás ví.*

Já: V čem a jak terapie dítěti pomůže?

KP 2: *Terapii úplně neprovádíme, pokud děti mají nějaký větší potíže, tak dochází třeba k psychologům, psychiatrům tak to chodí jakoby externě. Tady přímo psychoterapeut není v Klokánku. Pokud by tu péči dítě potřebovalo, tak ji prostě vyžádáme jakoby externě ji někde domlouváme. Takže spíš paní psycholožka, která u nás pracuje s dětma průběžně, tak monitoruje situaci a pokud by byla potřeba tak doporučí psychoterapii.*

Já: Nabízejí média dostatečné informace, ve kterých veřejnost může vyhledat řešitelnou pomoc?

KP 2: *No média, teda nesleduji až tak úplně, takže úplně přesně nevím, ale myslím si, že spíš ty informace najdou na odborných stránkách. Že to není úplně, že si otevřete a máte tam informace o týraných dětech, tak to určitě ne spíš se takový ty kauzy řeší, což někdy bývá dost zkreslené. Informace jako takové, tak to spíš na odborných stránkách zařízení, kde se setkávají s těmi týranými dětmi, tak tam bych hledala informace.*

Já: Pokud je dítě týrané svojí rodinou, je možné do budoucnosti obnovit vztahy mezi členy rodiny?

KP 2: *Tak je to samozřejmě velice obtížné a záleží na té konkrétní situaci, že někde se to povede někde hůř. Většinou to dítě se teda nevrací do té rodiny, kde bylo týrané, pokud*

se týrání prokáže. Tam potom už to dítě zpátky do té rodiny nejde. Někdy, když je tam opravdu pomoc těch psychologů nebo nějaká intervence, tak se dá jakoby nějak zpravit ta situace v rodině a někdy prostě ne no.

Já: Když je ohrožené dítě z rodiny odebráno a umístěno do speciálního zařízení, udržuje rodina pravidelný kontakt s dítětem?

KP 2: *Určitě, tak my samozřejmě pokud dítě je v Klokánku, tak umožňujeme návštěvy rodičům. Záleží teda na té situaci pokud je tam samozřejmě týrání nebo nějaké zneužívání dítěte, tak potom ty návštěvy nejsou vhodné a dítě ani nechce ty rodiče vidět. Ale pokud je to nějaká běžnější situace, třeba z bytových důvodů je dítě umístěné u nás nebo z nějaké sociální nouze, tak ty rodiče samozřejmě mají kontakt s dítětem zajištěný. Můžou tady být vlastně v návštěvní místnosti, nebo na zahradě. Někteří děti můžou i ven to záleží právě na té situaci, jak moc je závažná. Potom třeba děti chodí i na víkend k rodičům nebo na nějaké prázdniny. To samozřejmě jako umožňujeme.*

Já: Jak se učí děti zvládat nátlak okolí?

KP 2: *No tak samozřejmě to jde všechno po kousíčkách, ty děti mají v sobě hodně velký trauma, takže musíte s nimi všechno trpělivě po kousíčkách. Nejde vše naráz nějak je tlačit, chce to trpělivost a takovou tu starostlivou péči jednak od tet, tak pak od všech, co tady pracujeme. Paní psychologka, která teda taky zvládá velký kus práce právě s těmito dětmi.*

Já: Jak se týrané dítě zařazuje do kolektivu ostatních dětí a ve styku s dospělými mimo rodinu?

KP 2: *Je to individuální, každý na to reaguje jinak, takže ty děti, když jsou týrané oni kolikrát si ani tu situaci neuvědomí. Oni to berou normální stav, že maminka je prostě zavírá a bije, tak oni to berou jako, že to je úplně normální chování maminky k dětem, protože nezažili nic jiného nevědí, jak to má být líp. Oni to prostě neví, pak postupně samozřejmě zjišťují, že i fungují jinak rodiny, nebo že ta péče může jinak vypadat, tak potom možná dochází k takové konfrontaci, že u nich doma to bylo takhle někde to je jinak. No, jak se začleňují, tak to je individuální, záleží na tom, jaká je protistrana.*

Já: Jaké jsou vhodné aktivity pro děti, abych v nich viděli dostatečnou smysluplnost?

KP 1: *Tak mi se samozřejmě snažíme nějaké ty kroužky jim zabezpečit, bývá tady třeba výtvarka, takže při té výtvarce se dá taky relaxovat. Nebo se děti můžou i jakoby vykreslit z nějakého toho svého trápení, že prostě používají barvičky, pastelky na velkých plochách malujeme barvami. Dále nějaké zpívání, nějaká relaxace, aby si mohli trochu odlevit, masáže.*

Já: Může se stát, že dítě, které bylo v dětství týráno, se v dospělosti vyčleňuje z veškeré kolektivní spolupráce a neprojevuje své emoce?

KP 2: *Tak to se samozřejmě může stát, to vám takhle úplně přesně nepovím, protože jako ten dosah celý nevidím. Děti jsou vlastně u nás po to dobu, co jsou v Klokánku až vyrostou, jsou dospělý tak už třeba nemáme tu zpětnou vazbu, jak se jim daří, takže určité to nějaké následky může zanechat. I dítě si může ten vzorec původní rodiny přenášet do té své vlastní.*

Já: Jaké je nejčastější násilí na dětech, které je nejhorší a kdo ho páchá nejčastěji?

KP 2: *Tak to taky těžko říct, protože každý to vnímá jinak. Spíš nejzákeřnější je takové to týrání psychické., které nejde úplně prokázat, že vlastně ti děti nemůžou dát důkaz, že mají modřinu nebo rozbitou hlavu prostě, když jsou týrané psychicky, tak tam samozřejmě se to velice těžko prokazuje i sexuální násilí na dětech. Ale jako všechny ty formy tam prostě nejde vybrat co je horší, lepší prostě někdo se hroutí i z menší věci, která by jinému přišla úplně normální. Dostane na zadek tak jako v pohodě, ale někdo už to má jako za velkou bolest a někdo už to má za fyzické týrání, takže to je jako fakt individuální.*

Já: Jak se nejčastěji projevuje fyzické násilí?

KP 2: *Samozřejmě modřiny, když děti mají různé modřiny, nebo jizvy nezhojené, nebo prostě vidíte akutně nějaké zranění.*

Já: Je možné u dítěte v dospělosti vytěsnit psychické násilí?

KP 2: *Tak to samozřejmě záleží na dispozicích toho dítěte, pokud teda má nějakou větší psychickou odolnost, nebo takovou povahu jakoby šťastnější, že se přenese nad různé*

věci. Pokud to dítě samo o sobě není takhle naladěný, tak může to trauma mít opravdu na doživotí, že se z toho prostě nedostane.

Já: Jestliže dítě bylo v dětství sexuálně zneužito, nese si následky i do svého intimního života v dospělosti?

KP 2: *Určitě nese, protože z hlavy jen tak nedostane a může si to potom promítat dál. Záleží, jak to dítě bylo maličké a jak si moc pamatuje tu situaci vlastně, která se stala. To se takhle opravdu paušálně říct nedá. Předpokládám, že asi nějaké následky to určitě zanechává, protože ty zážitky z toho týrání jsou opravdu velké.*

Příloha C - Otázky k rozhovoru

VZDĚLÁVÁNÍ PRACOVNÍKŮ

1. Praxe

- Jakou praxi a vzdělání má pracovník, pokud pracuje s ohroženými dětmi, na kterých je pácháno jakékoliv násilí?

2. Náplň profese

- Jak se k vám zneužívané a týrané děti dostanou, a kterých prvním krokem zahájíte spolupráci?

3. Zkušenosti

- Kde získáváte nejčastěji zkušenosti pro práci z cílovou skupinou?

POMOC A ŘEŠENÍ PROBLÉMU

1. Organizace

- Jak se snaží pracovníci v organizacích informovat veřejnost o problému?

2. Terapie

- V čem a jak terapie dítěti pomůže?

3. Média

- Nabízejí média dostatečné informace, ve kterých veřejnost může vyhledat řešitelnou pomoc?

DÍTĚ A RODINA

1. Vztahy

- Pokud je dítě týrané svojí rodinou, je možné do budoucnosti obnovit vztahy mezi členy rodiny?

2. Kontakty

- Když je ohrožené dítě z rodiny odebráno a umístěno do speciálního zařízení, udržuje rodina pravidelný kontakt s dítětem?

INTEGRACE DÍTĚTE

1. Vliv prostředí

- Jak se učí děti zvládat nátlak okolí?
- Jak se týrané dítě zařazuje do kolektivu ostatních dětí a ve styku s dospělými mimo rodinu

2. Aktivita

- Jaké jsou vhodné aktivity pro děti, aby v nich viděli dostatečnou smysluplnost?

3. Společnost

- Může se stát, že dítě, které bylo v dětství týráno, se v dospělosti vyčleňuje z veškeré kolektivní spolupráce a neprojevuje své emoce?

TÝRÁNÍ A ZNEUŽÍVÁNÍ DÍTĚTE

- Jaké je nejčastější násilí na dětech, které je nejhorší a kdo ho páchá nejčastěji?

1. Fyzické

- Jak se nejčastěji projevuje fyzické násilí?

2. Psychické

- Je možné u dítěte v dospělosti vytěsnit psychické násilí?

3. Sexuální

- Jestliže dítě bylo v dětství sexuálně zneužito, nese si následky i do svého intimního života v dospělosti?

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Nikola Marečková

Obor: Vzdělávání dospělých

Forma studia: kombinované studium

Název práce: Násilí páchané na dětech

Rok: 2017

Počet stran textu bez příloh: 54

Celkový počet stran příloh: 13

Počet titulů českých použitých zdrojů: 34

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 1

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Havlík Radomír CSc.